

OPETUSHALLITUS

Karoliina Kapanen & Marget Kantosalo

Maahanmuuttajien ammatilliseen
peruskoulutukseen valmistava koulutus

Tilannekatsaus lukuvuodesta 2008–2009

Opetushallitus
Moniste 8/2009

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus
Tilannekatsaus lukuvuodesta 2008–2009

© Opetushallitus ja kirjoittajat

Taitto Pirjo Nylund

ISBN 978–952–13–4232–5

ISSN 1237–6590

Edita Prima Oy

Helsinki 2009

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Taustaa	5
1.2	Selvityksen toteutus	6
2	Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäjät ja opiskelijat 1.1.2009	7
2.1	Koulutuksen järjestäjät	7
2.2	Kyselyyn vastanneet järjestäjät	7
2.3	Koulutukseen hakeneet ja valitut opiskelijat lukuvuonna 2008–2009	9
	Valitut opiskelijat sukupuolen mukaan	10
	Valitut opiskelijat iän mukaan	10
	Valitut opiskelijat kansalaisuuden mukaan	10
3	Opiskelijavalinta	13
3.1	Opiskelijavalinnassa käytetyt menetelmät ja kriteerit	13
3.2	Valintaan osallistunut henkilöstö	14
3.3	Opetuskielen taitotason varmistus	16
3.4	Puutteellisen opetuskielen taidon omaavien hakijoiden ohjaus	16
4	Koulutuksen laajuus ja suuntautuminen	20
4.1	Koulutus opetussuunnitelman perusteissa	20
4.2	Laajuus ja lähiopetustunnit	21
4.3	Alakohtainen suuntautuminen	22
4.4	Koulutuksen erillinen järjestäminen nuorille ja aikuisille	23
5	Kielten opinnot	24
5.1	Kielelliset taidot opetussuunnitelman perusteissa	24
5.2	Suomi ja ruotsi toisena kielenä -opetus	25
6	Henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat	26
6.1	Suunnitelmien laadinta	26
6.2	Suunnitelmien seuranta	28
7	Opintojen keskeyttäminen	30
7.1	Keskeyttäneiden lukumäärä ja keskeyttämisen syyt	30
7.2	Keskeyttämisen ehkäiseminen	33
8	Sijoittuminen koulutuksen jälkeen	35
8.1	Opiskelijoiden sijoittumisen seuranta	35
8.2	Sijoittuminen ammatilliseen peruskoulutukseen	36
8.3	Sijoittuminen muualle kuin ammatilliseen koulutukseen	36
9	Koulutuksen kehittäminen	38
9.1	Opiskelijavalintakriteerien kehittäminen	38
	Tyytyväisyys nykytilaan	38
	Valtakunnallisten valintakriteerien tarve	38
	Kotoutumisen ja toimijayhteistyön vahvistaminen	39
	Ymmärrys hakijoiden ja koulutuksen järjestäjien monimuotoisuudesta	40
9.2	Opetussuunnitelman perusteiden kehittäminen	41
	Tyytyväisyys opetussuunnitelman perusteisiin	41
	Tytywättömyys opetussuunnitelman perusteisiin	42

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus
Tilannekatsaus lukuvuodesta 2008–2009

	Palautetta opetussuunnitelman perusteiden kielellisistä opinnoista	43
	Arviointiin ja arvioinnin perusteisiin liittyvää palautetta	45
9.3	Koulutuksen yleinen kehittäminen	46
	Koulutuksen laajuus ja sisältö	46
	Koulutuksen yksilöllisyys ja joustavuus	48
	Työssäoppiminen ja työelämäyhteydet	48
	Nuorten ja aikuisten sovellukset	49
	Opiskelijahuolto	49
	Yksittäiset ehdotukset	50
10	Tulosten tarkastelua	52
10.1	Opiskelijoita koskeneita tietoja	52
10.2	Keskeisiä tuloksia	54
11	Lopuksi	58
	Lähteet	59
Liitteet		
1	Kuviot ja taulukot	60
2	Koulutuksen järjestäjät 1.1.2009	62
3	Kyselyn saatekirje	65
4	Kyselylomake	66
5	Kyselyyn vastanneet koulutuksen järjestäjät	70

1 Johdanto

”Mava-koulutukseen on joka vuosi ollut enemmän hakijoita kuin siihen on voitu valita. Koulutus houkuttelee pituudellaan: lukuvuoden mittaisessa koulutuksessa ehtii todella omaksua asioita. Osa hakijoista onkin tulossa vain parantamaan kielitaitoaan. - - Mavan tarkoitus on kuitenkin ensisijaisesti valmistaa ammatilliseen koulutukseen, joten tästä asiasta keskustelemme valintahaastattelussa tarvittaessa pitkäänkin.”

1.1 Taustaa

Opetushallitus toteutti kyselyn maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäjille (N=52) keväällä 2009. Yhteensä 39 koulutuksen järjestäjää (75 % luvan saaneista järjestäjistä) osallistui kyselyyn. Vastanneista järjestäjistä 37 oli suomenkielisiä ja kaksi ruotsinkielisiä. Kolmella kyselyyn vastanneella ei ollut kyseessä olevaa koulutusta kyseisenä lukuvuonna, joten vastanneista koulutuksen järjestäjistä 69,2 prosenttia järjesti koulutusta. Tulokset analysoitiin ja raportoitiin kesällä 2009. Lukuvuonna 2008–2009 aloittaneita opiskelijoita ilmoitettiin olevan yhteensä 986. Opetushallituksen valtiosuustilaston mukaan opiskelijoita oli maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa lukuvuoden 2008–2009 aikana keskimäärin 1 284, joten tämän tilannekatsauksen tiedot edustavat 76,8-prosenttisesti asianomaisena lukuvuonna valmistavassa koulutuksessa opiskelleita.

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta on järjestetty vuodesta 1999 alkaen. Koulutus on tarkoitettu maahanmuuttajille tai maahanmuuttajataustaisille henkilöille, joilla on jo opetuskielen eli suomen tai ruotsin kielen peruskielitaito. Koulutuksen tavoitteena on antaa opiskelijalle kielelliset ja muut tarvittavat valmiudet ammatillisiin opintoihin siirtymistä varten. Koulutuksen laajuus on vähintään 20 ja enintään 40 opintoviikkoa. Opetushallitus antoi uudet opetussuunnitelman perusteet 1.8.2008 (määräys 7/011/2008). Opetussuunnitelman perusteet on tarkoitettu ensisijaisesti ammatilliseen peruskoulutukseen aikovia varten. Niitä voidaan käyttää sekä aikuisille että nuorille suunnattuun ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan ja oppisopimuskoulutukseen valmistavaan koulutukseen. Koulutus valmistaa yleisesti kaikkeen ammatilliseen peruskoulutukseen, mutta alakohtainen suuntaaminen on myös mahdollista. Valmistavassa koulutuksessa tutustutaan vähintään kahteen ammattikoulutuksen alaan. (Kumpulainen 2008, 145) Koulutusta säätelevät laki ammatillisesta koulutuksesta (630/1998, 3 §:n 2 momentti) sekä asetus ammatillisesta koulutuksesta (811/1998, 21 §). Myös opiskelijan arvioinnista säädetään samassa laissa ja asetuksessa.

Opetushallitus on laatinut neljä aiempaa koulutuksen tilannekartoitusta lukuvuosista 1999–2000, 2001–2002, 2003–2004 ja viimeksi lukuvuodesta 2005–2006. Koulutuksen järjestäjiä on tavoiteltu eri teemoilla eri vuosina: esimerkiksi

- opiskelijoiden tausta

- opiskelijavalinta
- kielitaidon kehittyminen koulutuksen aikana
- jatko-opinnot koulutuksen jälkeen
- arviointikysymykset
- opetussuunnitelman perusteiden toimivuus

ovat painottuneet edellisissä tarkasteluissa (Aunola ym. 2006, 5). Valtionosuustilaston mukaan koulutukseen osallistuneiden opiskelijoiden lukumäärä on vuosi vuodelta kasvanut. Vuonna 2006 koulutukseen osallistui keskimäärin 1 054 opiskelijaa, vuonna 2007 keskimäärin 1 159 ja vuonna 2008 jo 1 194 opiskelijaa. Luvan saaneiden koulutuksen järjestäjien lukumäärä on myös lisääntynyt vuosittain. Esimerkiksi vuonna 2006 oli 45 koulutuksen järjestäjää (Aunola & Korpela 2006) ja vuoden 2009 alusta lähtien määrä oli 52.

Valmistavan koulutuksen tarve ja järjestäminen heijastelee maahanmuuttajien kasvanutta osuutta Suomen väestössä: vuoden 2008 lopussa Suomessa asui vakituisesti noin 143 300 ulkomaisten kansalaista eli 2,7 prosenttia väestöstä. Ulkomaalaisten määrä on viisinkertaistunut vuodesta 1990. Ulkomaan kansalaisista suurimmat ryhmät vuonna 2008 olivat venäläiset, virolaiset, ruotsalaiset, somalialaiset ja kiinalaiset. Yhteensä ulkomaalaiset edustavat noin 170 eri kansalaisuutta. Maahanmuuttajataustaiset jäävät huomattavasti useammin perusopetuksen jälkeisten opintojen ulkopuolelle kuin kantaväestö. Tosin ammatillisessa koulutuksessa maahanmuuttajista jatkaa yhtä suuri osa kuin kantaväestöstä, mutta lukion suorittaa keskimääräisesti kantaväestöä pienempi osuus. (Opetusministeriön politiikka-analyyseja 2009:3)

1.2 Selvityksen toteutus

Tämä tilannekatsaus pohjautuu kyselyyn, jonka tarkoituksena oli kerätä tietoa koulutuksen opiskelijaprofiileista (lukumäärästä, sukupuolesta, iästä ja kansalaisuudesta), opiskelijavalinnasta sekä koulutuksen laajuudesta ja sisällöstä (mm. mahdollisesta alakohtaisesta suuntautumisesta ja opetuskielen opetuskäytänteistä). Lisäksi koulutuksen järjestäjiä pyydettiin kirjoittamaan henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadinnasta ja seurannasta, opiskelijoiden mahdollisesta keskeyttämisestä sekä sijoittumisesta koulutuksen jälkeen. Näkemyksiä toivottiin myös uusista opetussuunnitelman perusteista, yleisistä opiskelijavalintakriteereistä ja yleensä koulutuksen kehittämistä. Kysely toimitettiin koulutuksen järjestäjille maaliskuun lopussa 2009, ja siihen vastattiin valtaosin sähköisesti Internetissä Survette-ohjelmassa huhti-toukokuussa 2009. Yksittäisiä vastausten täydennyksiä saapui myös vastausajan jälkeen. Muutama koulutuksen järjestäjä vastasi paperilomakkeella. Tulokset analysoitiin ja raportoitiin kesä-elokuun 2009 aikana.

Myöhemmin esiteltävät aineiston otteet ovat autenttisia. Ainoastaan selkeät kielelliset puutteet on korjattu. Sanallisia vastauksia tarkasteltiin teema-analyysin keinoin, jolloin yksittäisestä (varsinkin sisällöllisesti ja pituudeltaan mittavasta) vastauksesta irrotettiin useampia ilmauksia ala- ja yläkategorioihin. Tästä syystä sanallisia vastauksia tiivistävissä taulukoissa eri ilmausten osuus on useimmiten yhteensä yli 100 prosenttia. Toisin on tilastollisia tunnuslukuja esittävässä taulukoissa, joissa on pyritty mahdollisimman tarkkaan tilastolliseen laskentaan.

2 Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäjät ja opiskelijat 1.1.2009

”Valinnan painopistealueita on opiskelijan kielitaidon lisäksi opiskelijan ikä, jatko-suunnitelmat Valkon jälkeen ja opiskelumotivaatio”. – ohjaava kouluttaja

Tässä tarkasteluosuudessa kuvataan maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäjien määrällisiä tietoja ja maantieteellistä sijoittumista lukuvuonna 2008–2009 sekä koulutukseen valituksi tulleiden opiskelijoiden taustatietoja kolmen muuttujan eli sukupuolen, iän ja kansalaisuuden suhteen. Tiedot hakeneista ja valituista opiskelijoista käsitellään kyselyn kohtien 14–22 perusteella.

2.1 Koulutuksen järjestäjät

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestämislupa oli vuoden 2009 alussa yhteensä 52 ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjällä, joista 49 on suomenkielisiä ja kolme ruotsinkielisiä. Koulutuksen järjestäjät sijoittuvat eri puolille Suomea (liite 2). Luvan koulutuksen järjestämiseen myöntää opetusministeriö. Koulutuksen järjestäjien määrä on kasvanut koulutuksen aloittamisvuodesta 1999 lähtien, jolloin lupa oli 35 järjestäjällä. Esimerkiksi vuonna 2004 koulutusta järjesti 41 ja vuonna 2006 jo 45 eri järjestäjää. (Aunola ym. 2004, 3; Aunola ym. 2006, 5)

Koulutuksen järjestäjät jakautuvat tällä hetkellä viiteen läänin seuraavasti:

- Etelä-Suomen läänissä on 23 koulutuksen järjestäjää
- Länsi-Suomen läänissä 18
- Itä-Suomen sekä Oulun läänissä kummassakin viisi sekä
- Lapin läänissä yksi järjestäjä

(liite 2). Tällä kyselyllä kerättiin tietoa muun muassa siitä, kuinka moni koulutuksen järjestäjä järjesti kyseessä olevaa koulutusta kuluvana lukuvuonna. Jos koulutusta ei ollut järjestetty, ilmoitusta pyydettiin mahdollisesti päätetystä ajankohdasta.

2.2 Kyselyyn vastanneet koulutuksen järjestäjät

Kysely ja saatekirje (liitteet 3 ja 4) lähetettiin kaikille 52 koulutuksen järjestäjälle keväällä 2009. Suomenkieliset järjestäjät saivat kyselyn maaliskuun lopussa sähköisesti. Ruotsinkieliset kysymykset lähetettiin ja vastaukset palautettiin postissa. Vastauksia palautui yhteensä 39 koulutuksen järjestäjältä eli 75 prosentilta luvanhaltijoista. Näistä kaksi oli ruotsinkielisiltä koulutuksen järjestäjiltä. Vaikka vastanneita koulutuksen järjestäjiä on 39, tosiasiallisia vastaajia on yhteensä 43, sillä yh-

deltä koulutuksen järjestäjältä saapui neljä ja yhdeltä kaksi erillistä vastausta koulutuksen järjestäjien eri oppilaitoksista ja toimipisteistä. Lisäksi yhdeltä koulutuksen järjestäjältä saapui sähköiseen järjestelmään kaksi vastauslomaketta samasta koulutuksesta. Yksittäisiä vastauksia tuli siis 44 kappaletta. Vastanneet koulutuksen järjestäjät, oppilaitokset ja toimipisteet on luetteloitu liitteessä 5.

Sähköisesti ja kirjeissä tulleet vastaukset on yhdistetty käsittelyssä. Samoin samalta koulutuksen järjestäjältä tulleet vastaukset on yleensä yhdistetty. Sanallisia vastauksia sekä joitakin tilastollisia tietoja on tarkasteltu vastauksittain erikseen. Tällä menettelyllä pyritään tarkempaan analyysiin, sillä annetuissa tiedoissa oli eroavuutta paikoin oppilaitosten sisälläkin. Kolme kyselyyn vastanneista koulutuksen järjestäjistä ilmoitti, etteivät ne järjestäneet maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta kuluneena lukuvuotena. Yksi näistä koulutuksen järjestäjistä ei ilmoittanut seuraavan koulutuksen aloittamispäivämäärää. Kaksi muuta koulutuksen järjestäjää ilmoitti ryhmien aloituspäivämäärät: toisella vastaajalla koulutus oli alkamassa 24.8.2009 ja toisella seuraavana vuonna 1.9.2010. Myös yksi vastanneista toimipisteistä ilmoitti, ettei sillä ollut koulutusta kuluneena lukuvuonna. Tässä tilannekartoituksessa tarkastellaan suurimmaksi osaksi tietoja niiltä 36 koulutuksen järjestäjältä, jotka järjestivät koulutusta kuluneena lukuvuonna. Kun joitakin vastauksia on haluttu analysoida tarkemmin vastaajittain, joissa järjestettiin kyseessä oleva koulutus, on havaintoyksiköitä enimmillään 39.

Suomenkieliset vastaajat yhtä lukuun ottamatta vastasivat kyselyyn Survette-ohjelmalla. Yksi vastaaja lähetti vastauslomakkeensa sähköpostin liitetiedostona. Molemmat vastanneet ruotsinkieliset järjestäjät vastasivat kyselyyn paperilomakkeella kirjeessä. Aineiston käsittely- ja analyysivaiheessa pyydettiin täsmennystä joihinkin tilastollisia tunnuslukuja tai sanallisia vastauksia tai molempia koskeneisiin puutteellisiin. Täsmennykset välitettiin sähköposteissa, tekstiviesteissä ja puhelinkeskusteluissa touko-elokuun 2009 aikana.

Vastaajia pyydettiin selvittämään vastaamisensa aikainen virka-asema. Ilmeni, että kyselyyn vastasi sekä koulutuksen järjestäjien johtoa, opettajistoa että toimistohenkilöstöä. Suurimpana vastaajaryhmänä olivat opettajat, varsinkin maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen ryhmän vastuopettajat sekä suomen tai ruotsin kielen opettajat. Vastauksia tuli runsaasti myös opintojen ohjaajilta sekä jonkin verran maahanmuuttajakoordinaattoreilta ja rehtoreilta. Muutaman vastauksen toimitti koulusihteeri tai muu toimistohenkilöstön edustaja.

2 Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäjät ja opiskelijat 1.1.2009

TAULUKKO 1. Kyselyyn vastanneet koulutuksen järjestäjät. Koulutuksen järjestäjien lukumäärä N=52

Vastanneet koulutuksen järjestäjät	Lukumäärä
<ul style="list-style-type: none"> • yhteensä vastanneita koulutuksen järjestäjiä • joista suomenkielisiä • joista ruotsinkielisiä 	39 / osuus luvanhaltijoista 75 % 37 2 / osuus ruotsinkielisistä luvan haltijoista 66,6 %
<ul style="list-style-type: none"> • joilla oli koulutus lukuvuonna 2008–2009 • joilla ei ollut koulutusta ko. lukuvuonna 	36 3
Tosiasiallinen vastausten lukumäärä	(ml. vastaukset eri oppilaitoksista ja toimipisteistä)
<ul style="list-style-type: none"> • yhteensä • joilla oli koulutus lukuvuonna 2008–2009 • joilla ei ollut koulutusta ko. lukuvuonna • järjestäjät, joilta saapui useampia vastauksia 	44 39 4 3

2.3 Koulutukseen hakeneet ja valitut opiskelijat lukuvuonna 2008–2009

Lukuvuonna 2008–2009 maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen oli 1785 hakijaa. Hakijoiden määrät vaihtelivat koulutuksen järjestäjien kesken: joihinkin oppilaitoksiin hakijoita oli kymmenkunta, kun taas muutamien suurimpien oppilaitosten hakijamäärät olivat pitkälti yli sadan. Tässä on ilmoitettu hakijoiden ja valittujen opiskelijoiden määrät oppilaitoskohtaisesti (N=37) maanlaajuisen vertailtavuuden saavuttamiseksi. Ruotsinkielisten koulutuksen järjestäjien vastausten perusteella koulutukseen oli yhteensä 41 hakijaa (toisessa oppilaitoksessa 30 ja toisessa 11 hakijaa), jotka kaikki tulivat myös valituiksi. Taulukossa 2 on keskeisiä tilastollisia tunnuslukuja valmistavan koulutuksen viimeisestä hausta tämän kyselyn perusteella.

TAULUKKO 2. Koulutukseen hakeneet opiskelijat, joista ruotsinkielisten koulutuksen järjestäjien hakijamäärä on ilmoitettu sulkeissa kursivoituna. Kysymys 14 N=37

Hakijat (lkm)	Pienin	Suurin	Mediaani	Keskiarvo	Keskihajonta
1 785 (41)	10	162	40	48, 243	36,626

Koulutuksen järjestäjien mukaan lukuvuoden 2008–2009 aikana heidän järjestämiinsä koulutukseen tuli valituksi 986 opiskelijaa (vrt. lukuvuonna 2005–2006 valittiin 770 opiskelijaa) (Aunola 2006, 6). Opiskelupaikan maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen sai yli puolet, 55,2 prosenttia hakeneista.

Tämän tilannekatsauksen tiedot edustavat melko hyvin vuonna 2008–2009 maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa opiskelevia, sillä Opetushallituksen valtionosuustilaston mukaan opiskelijoita oli kyseessä olevassa koulutuksessa keskimäärin 1 284 vastaavana ajankohtana. Kes-

kiarvo on marraskuussa 2008 tilastoidusta 1 212 ja maaliskuussa 2009 tilastoidusta 1 356 opiskelijasta. Tämän kyselyn edustavuus on siten keskimäärin 77 prosenttia lukuvuoden aikana valtiosuosjärjestelmään ilmoitetuista opiskelijoista.

Koulutuksen järjestäjien vastauksista ilmeni, että näillä oli useampi opiskelijaksi otto lukuvuoden aikana. Koulutusryhmät alkoivat esimerkiksi syksyllä 2008 ja toisaalta vuodenvaihteessa 2009. Joiltakin vastaajilta pyydettiin lukumäärien täsmennystä vastausajan päätyttyä, mikäli ilmoitetuissa tiedoissa oli epäselvyyttä esimerkiksi useamman opiskelijaksi oton laskennan takia. Taulukossa 3 on keskeisiä tilastollisia tunnuslukuja valituksi tulleista opiskelijoista.

TAULUKKO 3. Koulutukseen valitut opiskelijat, joista ruotsinkielisten koulutuksen järjestäjien valitsemien opiskelijoiden lukumäärä on ilmoitettu sulkeissa kursivoituna. Kysymys 15 N=37

Valitut (lm)	Pienin	Suurin	Mediaani	Keskiarvo	Keskihajonta
986 (41)	8	89	20	26,648	17,905

Valitut opiskelijat sukupuolen mukaan

Kyselyn perusteella enemmistö valmistavaan koulutukseen kuluneena lukuvuonna valituista opiskelijoista oli naisia (613 opiskelijaa eli 62 %). Myös edellisessä tilannekatsauksessa 2005–2006 naisopiskelijoita oli miehiä enemmän (58 % enemmistö, kun N=775). (Aunola ym. 2006, 6) Vuosikymmenen alussa tilanne oli päinvastainen: vuonna 2004 miehiä oli kaksi kolmesta (65 %:n enemmistö, kun N=886) (Aunola ym. 2004, 3). Myös vuonna 2000 toteutetussa valmistavan koulutuksen kyselyssä ilmeni opiskelijoiden miesvaltaisuus (Aunola 2004, 3). Valmistava koulutus on naisistunut siis vasta edellisen ja käsillä olevan tilannekatsauksen tarkastelujaksolla. Kuvio 1 kertoo lukuvuoden sukupuolijakaumasta vastaajien ilmoitusten perusteella.

KUVIO 1. Valitut opiskelijat sukupuolen mukaan. Kysymykset 16 ja 17
N=986

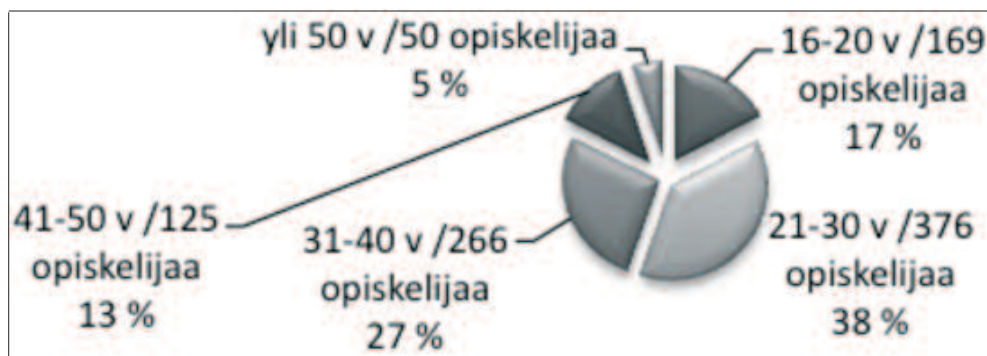
Valitut opiskelijat iän mukaan

Opiskelijoiden ikää tiedusteltiin viidessä ikäryhmässä. Kuluneena lukuvuonna 2008–2009 valtaosa koulutukseen valituista opiskelijoista oli nuoria aikuisia: 38,2 prosenttia valituksi tulleista oli iältään 21–30-vuotiaita. Toiseksi eniten, 27 prosent-

2 Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäjät ja opiskelijat 1.1.2009

tia opiskelijoista, oli ikäryhmästä 31–40 vuotta. Nuorimpia, 16–20-vuotiaita, oli 17 prosenttia. Ikäryhmään 41–50 vuotta kuuluneita oli 13 prosenttia. Noin viiden prosentin vähemmistönä olivat yli 50-vuotiaat opiskelijat.

Tämän kyselyn perusteella maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus houkutteli lukuvuonna 2008–2009 varsinkin aikuisia, 21–40-vuotiaita. Tämän ikäiset opiskelijat edustivat noin 65 prosenttia kaikista lukuvuoden opiskelijoista. Edellisessä valmistavan koulutuksen tarkastelussa vuonna 2006 ei tiedusteltu opiskelijoiden ikää, mutta sitä edeltäneessä katsauksessa vuonna 2004 ikäjakaumat selvitettiin. Sen tietoihin verrattuna opiskelijoiden ikäjakauma näyttää olevan kutakuinkin ennallaan: esimerkiksi aivan nuorimpia, 15–19-vuotiaita opiskelijoita oli tuolloin 17,3 prosenttia kaikista (nyt nuorimman ikäluokan osuus 17 %), ja 20–29-vuotiaita oli tuolloin yhteensä 45,1 prosenttia (nyt 38 %). Myös keski-ikäisiä oli melkein sama osuus vuonna 2004 ja 2009. Yli 50-vuotiaiden osuutta ei tutkittu edellisessä kartoituksessa, mutta tämän lukuvuoden selvityksen perusteella heidän osuutensa on viisi prosenttia. Tulokset osoittavat, että eri-ikäisten aikuisten osuus on aivan nuorimpia opiskelijoita huomattavampi.

KUVIO 2. Valitut opiskelijat iän mukaan, viidessä ikäryhmässä. Kysymys 20 N=986

Valitut opiskelijat kansalaisuuden mukaan

Myös opiskelijoiden kansalaisuutta tarkasteltiin kuluneena lukuvuonna 2008–2009. Kyselyssä pyydettiin erittelemään kysymyksissä 21 ja 22, kuinka monen eri kansalaisuuden opiskelijoita ryhmässä oli yhteensä, sekä ilmoittamaan kolme suurinta kansalaisuusryhmää edustajalukumäärillä mitattuna. Yksi vastaaja kertoi kaikkien opiskelijoiden edustaneen eri kansalaisuuksia. Joissakin annetuissa tiedoissa saattaa olla puutteita kysymyksen väärinkäsitysten takia, esimerkiksi jos vastaaja ilmoitti useamman opiskelijaksi otton mukaiset tiedot kansalaisuusryhmien edustuksista. Tässäkin kohdin on pyritty mahdollisimman tarkkaan esitykseen pyytämällä täsmennystä jälkikäteen puutteellisten vastausten antajilta. Keskimäärin valmistavassa koulutuksessa oli 11 eri kansalaisuutta edustaneita opiskelijoita. Pienimmillään ryhmässä opiskeli neljän ja suurimmillaan lähes kolmenkymmenen eri kansalaisuuden edustajia. Tämän kysymyksen vastaukset käsiteltiin vastaajittain (N=37). Vertailutietoja kansalaisuudesta ei ole saatavilla, koska aikaisemmissa koulutuksen tilannekatsauksissa ei kansalaisuustietoja kysytty. Taulukossa 4 on keskeisiä tilastollisia tunnuslukuja.

TAULUKKO 4. Eri kansalaisuusryhmien lukumäärä koulutuksessa kulu-
neena lukuvuonna. Kysymys 21 N=37

Pienin	Suurin	Mediaani	Keskiarvo	Keskihajonta
4	27	10	11,054	5,359

Lukuvuoden 2008–2009 koulutuksessa edustajalukumääriltään suurimmat kansalaisuusryhmät kyselyn mukaan olivat 1. venäläiset 2. somalit ja 3. afgaanit (ks. opiskelijoiden lukumäärät kuviossa 3). Neljänneksi suurimpana ryhmänä olivat virolaiset (ainoastaan yhteensä 32 ilmoitettua opiskelijaa, vrt. vironkieliset olivat toiseksi suurin ryhmä ammatillisessa koulutuksessa vuonna 2007, Opetusministeriön politiikka-analyyseja 2009:3). Viidenneksi eniten ilmoitettiin myanmarilaisia / burmalaisia opiskelijoita (30 opiskelijaa). Venäläisopiskelijoiden suhteellinen osuus kaikista kyselyssä ilmoitetuista, 986 valitusta opiskelijasta, oli reilu neljäsosa (noin 27,6 %). Seuraavaksi suurimpiin kansalaisuusryhmiin on selkeä ero (somalialaisopiskelijoiden osuus on vain 6,4 % ja afgaanien 4,2 %). Yhteensä kolme suurinta kansalaisuusryhmää kattavat 38 prosenttia kaikista 986 aloittaneesta opiskelijasta.

Eri kansalaisuuksia mainittiin kyselyssä yhteensä 42. Muut mainitut, koulutuksessa lukuvuoden aikana opiskelleet kansalaisuusryhmät tai yksittäiset edustajat ovat seuraavista valtioista:

- Brasilia
- Bulgaria
- Ecuador
- Espanja
- Filippiinit
- Iran
- Irak
- Itävalta
- Kazakstan
- Kiina
- Kirgisia
- Kolumbia
- Kongo
- Kosovo
- Latvia
- Liettua
- Liberia
- Moldova
- Nepal
- Pakistan
- Puola
- Saksa
- Serbia
- Slovenia
- Sri Lanka
- Sudan
- Thaimaa
- Tšekki
- Tšetšenia
- Tunisia
- Turkki
- Uganda
- Ukraina
- Unkari
- Valko-Venäjä
- Vietnam
- Yhdysvallat.

Lisäksi oli yksi maininta kurdiopiskelijoista ilman tarkempaa määrittelyä. On huomioitava, että kansalaisuusryhmien ja edustajien lukumäärissä saattaa olla puutteita, mikäli näitä tietoja mitanneet kysymykset oli ymmärretty toisella tavalla tai annettiin vain osan lukuvuoden opiskelijoiden määriä tai molemmista syistä. Tässä tilannekartoituksessa on pyritty mahdollisimman tarkkaan esitykseen. Joitakuita vastaajia pyydettiin vielä vastausajan päätyttyä tarkentamaan tietoja. Heistä valtaosa tavoitettiin. Kuviossa 3 on tieto kolmesta suurimmasta kansalaisuusryhmästä opiskelijaedustuksen mukaan.

Kansalaisuus	Lukumäärä	Osuus valituista opiskelijoista (lkm 986)
1 Venäjä	272	27,6 %
2 Somalia	63	6,4 %
3 Afganistan	41	4,2 %

KUVIO 3. Kolme suurinta kansalaisuusryhmää opiskelijaedustuksen mukaan. Opiskelijamäärät ja suhteellinen osuus valituksi tulleista opiskelijoista. Opiskelijoiden N=986 ja vastaajien N=37

3 Opiskelijavalinta

”Lehti-ilmoitus ja ilmoitus oppilaitoksen nettisivuilla -> hakijoilta hakemukset -> kaikille hakijoille kutsu kielitestiin, jossa kirjallinen osa ja haastattelu.” - lehtori

Kyselyssä tiedusteltiin opiskelijoiden valintaa valmistavaan koulutukseen. Kysymykset 23–26 käsittelivät kuluneen lukuvuoden 2008–2009 opiskelijavalinnan menetelmiä, valintaan osallistuneita oppilaitosten edustajia sekä tarvittavan opetuskielen taidon varmistamisen tapoja. Oppilaitokset saivat myös kertoa kokemuksiaan siitä, minne ohjasivat vielä valmistavaan koulutukseen liian puutteellisen kielitaidon omaavat hakijat. Kyselyssä pyydettiin lisäksi ajatuksia opiskelijavalinnan yleisten kriteerien kehittämistä (kysymys 27), jota käsitellään kuitenkin soveltuvammassa luvussa 9. Tilastolliset tunnusluvut on ilmoitettu valintayksiköittäin (N=39) eikä järjestäjäkohtaisesti mahdollisimman tarkan kuvan saamiseksi.

3.1 Opiskelijavalinnassa käytetyt menetelmät ja kriteerit

Kaikkiaan 39 vastaajaa kirjoitti opiskelijoidensa valintamenetelmistä ja kriteereistä. Kaksi yleisintä valinnan tapaa olivat haastattelu ja kielikoe. Haastattelu oli suosituin metodi: sitä hyödynsi joko yksin tai muiden menetelmien rinnalla 92,3 prosenttia vastanneista. Haastattelussa kartoitettiin usein hakijan opiskelukiinnostusta sekä (suullista) kielitaitoa, kuten seuraavassa aineistoa hyvin edustavassa esimerkissä: ”Haastattelu (kielitaito, motivaatio, suuntautuminen ammatilliseen kiinnostukseen) – –.”

Kokeella opetuskielen arvioi enemmistö, melkein 76,9 prosenttia vastanneista. Vastaajat kertoivat eri tarkkuudella hyödyntämistään kielikokeista. Jotkut erittelivät yksityiskohtaisesti kirjallisen tai suullisen taidon tai molempien eri osa-alueita (kuten rakennetta, sanastoa, kirjoittamista ym.) mittaavia kokeitaan, mutta valtaosa mainitsi vain yleisellä tasolla testaavansa hakijoiden opetuskielen taidon. Puhumisen sujuvuus ja puheen ymmärtäminen arvioitiin yleisesti haastattelun yhteydessä, kun varsinainen kirjallisen kielitaidon koe järjestettiin huomattavasti useammin kuin erillinen suullisen kielitaidon koe. Tämä jako näkyy esimerkiksi seuraavassa otteessa:

”Kaikki hakijat kutsutaan valintakokeeseen ja henkilökohtaiseen haastatteluun. Valintakokeessa tarkkaillaan käytännön kirjallista kielitaitoa (miten hakija vastaa esim. omia tulevaisuudensuunnitelmia koskeviin kysymyksiin) ja tarkistetaan hakijan lukutaito. Haastattelussa tarkkaillaan suullista kielitaitoa – –.”

Edellisessä näytteessä kaikki hakijat saivat kutsun valintatilaisuuteen. Myös muutamat muut ilmoittivat samasta käytänteestä. Esimerkiksi tässä: ”Hakuaika huhtikuussa – kiinnostuneet käyvät tutustumiskäynneillä – hakijat lähettävät hakulomakkeen – kaikki hakijat kutsutaan valintakokeeseen.” Sen sijaan jotkut vastaajat

kertoivat, että vain osa hakijoista kutsuttiin joko valintakokeeseen tai haastatteluun tai molempiin perusteena usein aiemmin toimitettu hakemus: ”*Hakulomake, jonka perusteella kutsutaan pääsykokeeseen.*”

Vain kolmasosa vastaajista kirjoitti kirjallisesta hakemuksesta. Todellisuudessa hakemusten rooli saattaa olla suurempi, mutta ei välttämättä valintatekijänä: tässä kyselyaineistossa ei tullut kertaakaan esille, että hakemuksia pisteytettäisiin. Tosin näin saattoi joillakin koulutuksen järjestäjillä olla.

Jotkut koulutuksen järjestäjät kertoivat markkinoineensa koulutusta eri tiedotuskanavilla. He jättivät koulutuksen hakuilmoituksia sosiaali-, opetus- ja työvoimahallintoon, lehdistöön, Selma-verkkosivustolle sekä oppilaitosten omille kotisivuille. Neljä vastaajaa ilmoitti etsineensä opiskelijoita yhteistyökumppanien kuten työ- ja elinkeinotoimiston, maahanmuuttoviranomaisten sekä muiden oppilaitosten kanssa. Kahdessa vastauksessa ilmeni, että osa hakijoista kävi tutustumassa koulutukseen jo ennen valintatilaisuutta; näin molemmat osapuolet hankkivat tietoa tulevasta koulutusryhmästä. Lisäksi kahdessa vastauksessa mainittiin matemaattisen osaamisen testaaminen valintakoetehtävin. Taulukkoon 5 on tiivistetty käytetyt valinnan menetelmät tai kriteerit kyseisenä lukuvuonna. Seuraavassa on tarkennus taulukkoon: ryhmään ”muut menetelmät” (tähtimerkintä *) sisältää seuraavat menetelmät, yksi kutakin: englannin kielen valintakoe, tarkemmin erittelemätön opettajien ja ohjaajien suorittama soveltuvuusarviointi sekä erittelemättömät soveltuvuustesti ja pääsykoe.

TAULUKKO 5. Opiskelijavalinnassa käytetyt valintamenetelmät ja -kriteerit. Kysymys 23 N=39

Valinnan menetelmät ja kriteerit	Vastausten lukumäärä	Osuus vastauksista
Haastattelu	36	92,3 %
Opetuskielen koe	30	76,9 %
• ei eritelty kokeen luonnetta	17	–
• kirjallisen kielitaidon koe	11	–
• kirjallisen ja suullisen taidon koe	2	–
Kirjallinen hakemus	13	33,3 %
Viranomais- ja muu toimijayhteistyö	4	10,3 %
Muut menetelmät *)	4	10,3 %
Eri tiedotuskanavien käyttö	3	7,7 %
Motivaatio	3	7,7 %
Aiemmat tutustumiskännit	2	5,1 %

3.2 Valintaan osallistunut henkilöstö

Kyselyssä pyydettiin nimeämään ne oppilaitoksen henkilöt, jotka osallistuivat opiskelijoiden valintaan. Suurin osa vastaajista luetteli oman laitoksensa edustuksen (esimerkki: ”Språklärare, rektor”), kun taas muutamat kertoivat laajemmin valintaprosessista aina moniammatillisesta neuvottelusta esityksen antamiseen ja johdon vahvistukseen saakka. Prosessia esiteltiin esimerkiksi seuraavasti:

3 Opiskelijavalinta

”Maahanmuuttajakoulutuksen lehtorit (S2-opettajia), opintojen ohjaaja, koulunkäyntiavustaja, nuoriso- ja vapaa-aikakoulutuksen lehtorit opettavat myös mavaa. Rehtori hyväksyy ja allekirjoittaa valinnat esityksen mukaan.”

Jokainen vastaaja (100 %) ilmaisi vähintään yhden opettajan osallistuvan valintaan. Yleisimmin vastauksissa ilmoitettiin valinnan tekijäksi valmistavan koulutuksen kouluttaja(t) tai opettaja(t), toiseksi yleisimmin suomen tai ruotsin kielen opettaja(t), ja kolmanneksi eniten lueteltiin opintojen ohjaaja(t). Yhdessä vastauksessa kerrottiin erikseen maahanmuuttajien opintojen ohjaajasta. Johdon edustajat, kuten rehtorit ja eri johtajat ja päälliköt, lueteltiin vain kolmasosassa vastauksia. Kuten tässä: *”Päätöksen oppilaaksi ottamisesta tekee koulutusjohtaja – –.”* Tosiasiassa johdon rooli on oletettavasti näkyvämpi. Voi olettaa, että esimiestasolla vahvistetaan opiskelijavalinnat myös monessa oppilaitoksessa, jotka eivät tässä kysymyksessä sitä ilmoittaneet. Toinen huomionarvoinen asia on vastausten moninainen opettajien, ryhmäohjaajien ja kouluttajien virka-asemien kirjo. Tässä selvityksessä on yritetty yhdistää eri annetut kouluttajanimikkeet mahdollisimman kuvaaviksi ja todenmukaisiksi ryhmiksi (ks. taulukossa 6 ”vastuukouluttaja tai -opettaja” ryhmä, joka muodostuu useista annetuista valmistavan koulutuksen opettajanimikkeistä). Kolme vastaajaa kertoi, että valmistavan koulutuksen vastuupettaja on sama henkilö kuin opetuskielen opettaja, mutta valtaosa ei maininnut oman opettajan oppiainetta. Todellisuudessa suomen tai ruotsin kielen opettajat saattoivat olla useammin samalla myös valmistavan koulutuksen vastuupettajia kuin, mitä tässä on tiedossa. Opettajien koulutustausta- tai oppiainetietoa ei tässä kyselyssä erikseen kerätty, mutta tämä oli eräs mielenkiintoinen huomio.

Taulukkoon 6 on koottu vastaajien ilmoitukset niistä viranhaltijoista, jotka osallistuivat opiskelijoiden valintaan kyseisenä lukuvuonna. Seuraavassa on muutamia taulukkoon liittyviä tarkennuksia. Ryhmään ”vastuukouluttaja tai -opettaja” (yksi tähtimerkintä *) sisältyvät seuraavat ilmoitetut, sisällöltään oletettavasti vastaavat virka-asemat:

- kouluttaja
- koulutuksen vastaava opettaja
- lehtori
- maahanmuuttajakoulutuksen lehtori
- maahanmuuttajien valmistavan luokan opettaja
- maahanmuuttajaryhmän vastaava opettaja
- Mava-ryhmän opettaja
- Mava-ryhmää opettava opettaja
- Mava-koulutuksesta vastaava ammatillinen kouluttaja
- opettaja
- ohjaava kouluttaja
- ryhmäohjaaja
- utbildare
- valmistavan koulutuksen opettaja
- Valma-koulutuksessa opettava lehtori
- vastuukouluttaja.

Toisena huomautettavana asiana on ryhmään ”muu opettaja, määritelty oppiaine” (kaksinkertainen tähtimerkintä **) sijoitetut maininnat, yksi kutakin:

- laaja-alainen erityisopettaja
- nuoriso- ja vapaa-ajan koulutuksen lehtorit

- matematiikan opettaja
- tutoropettaja
- yhteiskuntatiedon opettaja.

Kolmanneksi, ”muu henkilöstö” ryhmässä (kolminkertainen tähtimerkintä ***) ovat seuraavat ilmoitukset, yksi kutakin:

- koordinaattori
- koulunkäyntiavustaja
- opiskelu- ja työnvalmentaja
- psykologi
- työ- ja elinkeinotoimiston edustaja.

TAULUKKO 6. Opiskelijavalintaan osallistuneet henkilöt oppilaitoksissa.
Kysymys 24 N=39

Henkilöstö	Vastausten lukumäärä	Osuus vastauksista
Opettajat	39	100 %
• vastuukouluttaja tai opettaja *)	30	–
• opetuskielen opettaja	25	–
• määrittelemättömän oppiaineen opettaja	6	–
• muu opettaja, määritelty oppiaine **)	5	–
Opiskelijahuolto- ja muu henkilöstö	18	46,2 %
• opintojen ohjaaja	17	–
• muu henkilöstö ***)	5	–
• koulutussihteeri	2	–
• kuraattori	2	–
Johtajat	12	30,8 %
• koulutuspäällikkö tai vast.	5	–
• rehtori	5	–
• koulutusalaohjaaja	3	–
• osastonjohtaja tai päällikkö	2	–

3.3 Opetuskielen taitotason varmistus

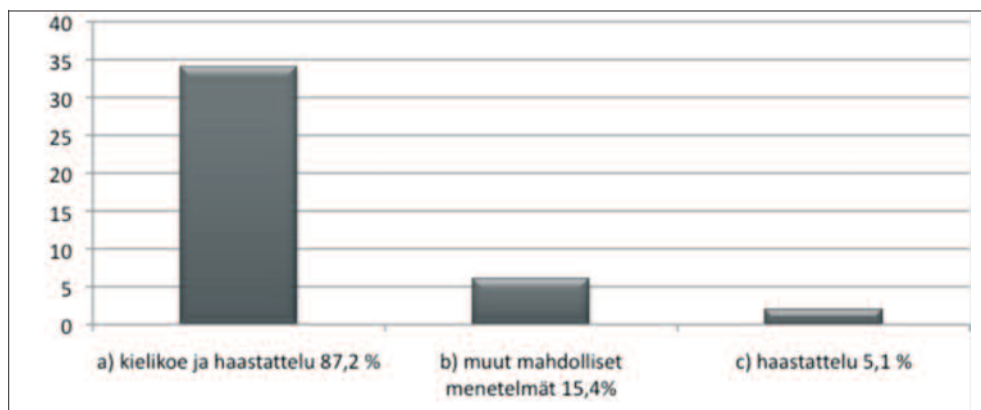
Opiskelijavalintaa koskevilla kysymyksillä pyydettiin lisäksi selvittämään, miten hakijoiden opetuskielen taitotaso varmistettiin. Jo todetusti, valmistavan koulutuksen alkaessa opiskelijan suomen tai ruotsin kielen osaamisen odotetaan vastaavan pääsääntöisesti eurooppalaisen viitekehyksen kielitaidon tasojen asteikon taitotasoa A2.2. Tässä kyselyssä opiskelijoiden kielitaidon varmistustapaa mitattiin nelias-teikkoisella monivalintakysymyksellä. Kielitason varmistuskysymyksen vaihtoehdot olivat

- a) pelkkä kielikoe
- b) haastattelu
- c) kielikokeen ja haastattelun yhdistelmä
- d) muut mahdolliset menetelmät.

Kielikokeen ja haastattelun hyödyntäminen yhdessä oli selkeästi suosituin menetelmä: näin esitti 87,2 prosenttia vastanneista (34 vastauksessa maininta). Yksikään koulutuksen järjestäjä ei ilmoittanut tarkistaneensa hakijoiden kielitaitoa pelkällä kielikokeella, haastatteluakin toteutti yksinään vain kaksi järjestäjää (5,1 % vastanneista), ja muita vapaasti esiteltäviä menetelmiä hyödynsi kuusi järjestäjää (15,4

3 Opiskelijavalinta

%). Näitä vapaasti selostettuja menetelmiä oli kolme: kieli- ja muut tutkintotodistukset (kaksi vastausta), keskustelu hakijan entisten opettajien kanssa (kolme vastausta) sekä henkilöstön suorittama arviointi hakijoiden tutustumiskäynnillä (yksi vastaus).

KUVIO 4. Tarvittavan opetuskielen taitotason varmistus. Kysymys 25. Tiedot lukumääriä. Kysymys 25 N=39

3.4 Puutteellisen opetuskielen taidon omaavien hakijoiden ohjaus

Kaikkia maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen hakeneita ei voida aina valita tähän koulutukseen. Eräänä keskeisenä syynä on vielä koulutuksen vaatimustasoon nähden puutteellinen opetuskielen eli suomen tai ruotsin kielen taito. Koulutuksen järjestäjiä pyydettiin kirjoittamaan näille hakijoille antamistaan neuvoista. Kaikkein yleisimmin puutteellisen kielitaidon hakijat ohjattiin opiskelemaan lisää opetuskieltä (27 vastauksessa 38 eli 71,1 %:ssa). Seuraavassa on kaksi näytettä:

”Pyritään miettimään millä tavoin suomen kielen taitoa voisi parhaiten nostaa muissa tarjolla olevissa koulutuksissa.”

”Heille lähetetään kirje, jossa kerrotaan, että suomen kielen taito ei vielä riittänyt ja ohjeistetaan opiskelemaan suomea. Kirjeessä on osoite www.selma-net.fi ja viittaus linkkiin, josta saa tietoa suomen kielen koulutusta järjestävistä kurssipaikoista.”

Toiseksi yleisimmin suositeltiin hakeutumista työ- ja elinkeinoimistoon (34,2 %:ssa vastauksista). Osassa työvoimahallintoon ohjauksesta kertoneista vastauksista eriteltiin, että kyse oli nimenomaan kielikoulutuksesta (esimerkki: *”Suomen kielen perus- ja jatkokursseille työvoimatoimiston kautta.”*) tai muusta koulutuksesta, kuten työvoimapolitiisesta koulutuksesta. Osa vastanneista sen sijaan mainitsi lyhyesti työvoimahallinnon neuvonsa ilman tarkkaa tavoitetta (kuten: *”Työvoimatoimistoon.”*).

Kotoutumiskoulutuksesta kirjoitettiin noin viidesosassa vastauksista (21,1%). Muun muassa tässä: *”De styrs till integrationsutbildningen – –.”* Vastauksia annettiin lisäksi eri aikuisopiskelumahdollisuuksista, esimerkiksi vapaassa sivistystyös-

sä. Kuten seuraavassa otteessa: ”Muihin mahdollisiin alkaviin koulutuksiin, esimerkiksi kansalaisopisto, aikuisopisto.” Muutama vastaaja ilmoitti hakijoiden ohjauksesta myös työelämään. Jotkut koulutuksen järjestäjät viestittivät, ettei heillä ole käytössä järjestelmällistä ohjausta. Syiksi tähän mainittiin muun muassa hakijoiden runsaus, jolloin ohjaus vaatisi runsaasti resursseja, sekä ilmoitus siitä, että hakijoita neuvotaan tarvittaessa eri viranomaisiin. Eräs koulutuksen järjestäjä tiedotti seuraavasti: ”Koska hakijoita on koulussamme ollut hyvin runsaasti, on kaikkien hakijoiden ohjaaminen ollut mahdotonta.” Eräessä toisessa vastauksessa puolestaan eriteltiin useat ohjauksen paikat ja todettiin lopuksi, että ”Erittäin harvat jäävät vaille mitään vaihtoehtoisia koulutuspaikkaa.” Koulutuksen järjestäjien kesken oli siis eroa puutteellisen opetuskielen taidon omanneiden ohjauksessa johtuen muun muassa hakijoiden lukumäärästä ja ohjaushenkilöstön resursseista.

Taulukkoon 7 on koottu tiivistettynä vastanneiden koulutusyksiköiden kokemukset siitä, minne he ohjasivat hakijoitaan, joita ei valittu valmistavaan koulutukseen lukuvuonna 2008–2009. Seuraavassa on muutama taulukkoon liittyvä tarkennus. Taulukon ryhmään ”aikuissopilaitokset” suomen tai ruotsin kieliopintojen kohdalla sijoittuivat seuraavat maininnat (yksi tähtimerkintä *):

- aikuislukio
- aikuiskoulutuskeskus
- aikuisopisto
- iltalukio
- kansalaisopisto
- kristillinen opisto.

Muualle-ryhmä (kaksinkertainen tähtimerkintä **) puolestaan sisältää seuraavat vastaukset, yksi kutakin:

- tarkemmin määrittelemätön luku- ja kirjoitustaidottomien koulutus
- maahanmuuttajien valmentava koulutus
- vastaanottokeskuksen ja sosiaalityöntekijän kanssa tehtävä yhteistyö.

Maininta oli myös Selma-verkkosivustosta kielikurssien itsenäistä hakua varten. Paikalliset hankkeet ryhmässä (kolminkertainen tähtimerkintä ***) on kolme yksittäistä, vastaajien nimeltä esittelemää ja usein moniammatilliseksi luonnehdittua hanketta: erään kunnan Tempo-projekti maahanmuuttajien työllistämiseksi toisen kunnan Senioriittas ja Misterit kurssit sekä erään koulutuskuntayhtymän Suomi ja työelämä koulutus.

TAULUKKO 7. Puutteellisen opetuskielen taidon omaavien hakijoiden ohjaus. Kysymys 26 N=38

Ohjattu alue	Vastausten lukumäärä	Osuus vastauksista
Suomen tai ruotsin kieliopintoihin	27	71,1 %
• ei määritetty opiskelupaikkaa	12	–
• oman oppilait. kielikoulutus	4	–
• aikuis- tai iltalukion koulutus	4	–
• aikuisoppilaitokset *)	4	–
• työharjoittelu käytännön kielitaidon harjoittajana	1	–
Työ- ja elinkeinotoimistoon	13	34,2 %
• työvoimapoliitt. kielikoulutus	6	–
• muu työvoimapoliitt. koulutus	1	–
• työvoimahallinnon tukema työharjoittelu	1	–
Kotoutumiskoulutus	8	21,1 %
• opetuskielen opinnot kotoutumiskoulutuksessa	5	–
Työmarkkinoille	4	10,5 %
Muualle **)	4	10,5 %
Paikallisiin hankkeisiin ***)	3	7,9 %

4 Koulutuksen laajuus ja suuntautuminen

”Osalla opiskelijoista perustaidot ovat koulutukseen tullessa niin heikot, että 40 ov on liian vähän valmentamaan heitä ammatillisiin opintoihin.” -

Kysymykset 9–13 koskivat koulutuksen järjestämisen käytänteitä: kunkin oppilaitoksen koulutuksen laajuutta opintoviikkoina, lähiopetuksen keskimääräistä tuntimäärää viikossa, mahdollisia suuntautumisaloja sekä tietoa siitä, järjestetäänkö koulutus erikseen nuoriso- ja aikuiskoulutussovelluksena. Tilastolliset tiedot on tässäkin ilmoitettu vastaajittain. Tässä kohdin myös tiedotetaan, että kaikki vastanneet koulutuksen järjestäjät (N=38) kertoivat toimeenpanneensa uudet opetussuunnitelman perusteet, jotka tulivat voimaan Opetushallituksen määräyksenä 1.8.2008. Edelliset opetussuunnitelman perusteet laadittiin vuonna 1999.

4.1 Koulutus opetussuunnitelman perusteissa

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteissa määrätään, että koulutus valmistaa yleisesti kaikkeen ammatilliseen peruskoulutukseen mutta sitä voidaan suunnata alakohtaisesti (Opetussuunnitelman perusteet 2008, 7). Kyselyn mukaan tämän lukuvuoden koulutus oli suurimmaksi osaksi yleisesti valmistavaa. Vajaa kolmasosa koulutuksen järjestäjistä kuitenkin ilmoitti erityisistä suuntautumisaloistaan. Opetussuunnitelman perusteisiin on kirjattu koulutuksen tavoitteet. Tavoitteita ovat muun muassa

- suomalaisen opiskelu- ja työkuulttuurin aiempaa parempi tuntemus
- valmiudet suoriutua tutkintoon johtavasta ammatillisesta peruskoulutuksesta
- valmiudet hakeutua ammatillisiin opintoihin ja työelämään
- tieto- ja viestintätekniikan käyttötaidon saaminen.

Koulutuksen 20–40 opintoviikkoa muodostuvat seuraavista opinnoista, jotka voivat vaihdella yksilöllisesti opiskelijan tavoitteiden, aiemman osaamisen ja henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman mukaisesti (Opetussuunnitelman perusteet 2008, 8):

Kielelliset taidot 10–20 ov
Matemaattiset, tietotekniset ja luonnontieteelliset taidot 3–7 ov
Yhteiskuntatietous ja kulttuurintuntemus 3–7 ov
Opiskelu- ja ammatinvalintataidot 4–12 ov
Valinnaiset opinnot 0–4 ov

Kielellisten taitojen tavoitteita ja arviointia eritellään lyhyesti luvussa 5. Tässä tiivistetään muiden opintojen sisältö. Matemaattisten, tietoteknisten ja luonnontieteellisten opintojen tavoitteena on ammatillisessa peruskoulutuksessa opiskelua varten tarvittavien perustietojen, käsitteiden ja sanaston hallinta. Tämä osaamisalue arvioidaan voimassa olevan asetuksen mukaisella arviointiasteikolla *tyytyvä–hyvä–kiitettävä*. Yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen tavoitteina ovat

4 Koulutuksen laajuus ja suuntautuminen

muun muassa ymmärrys suomalaisista arvoperusteista, tutustuminen Suomen yhteiskuntajärjestelmään ja omaan asemaan aktiivisena kansalaisena sekä oman identiteetin arvostus kulttuurien yhtymäkohdassa. Myös tämä osaaminen arvioidaan voimassa olevan asetuksen mukaisella arviointiasteikolla. Opiskelu- ja ammatinvalintataitojen opintoihin sisältyy työssäoppimiseen valmentautumista, vähintään kahden alan ammatilliseen opiskeluun tutustumista sekä henkilökohtaista ja ryhmämuotoista opinto-ohjausta. Tavoitteena on saavuttaa valmiudet tiedon hankintaan ja soveltamiseen myös jatkoa, kuten muita opintoja ja työelämää varten. Tämä osaamisalue arvioidaan suoritettu (S)-merkinnällä. Valinnaiset opinnot järjestetään koulutuksen järjestäjän tarjonnan ja opiskelijan tarpeen mukaan. (Opetussuunnitelman perusteet 2008, 7–9, 17–18, 20–21, 23) Tässä kyselyssä ei pyydetty erittelemään oppilaitosten kuluva lukuvuoden valinnaisia opintoja, mutta muutamassa vastauksessa niistä kerrottiin oma-aloitteisesti. Esimerkiksi seuraavassa otteessa:

”Tarjoamme mava-opiskelijoille mahdollisuuden suorittaa hygieniapassi ja anniskelupassi opintojen aikana. Tämä helpottaa työssäoppimapaikan (ja mahdollisesti työpaikan) hankkimista.”

4.2 Laajuus ja lähiopetustunnit

Vastaajat ilmoittivat koulutuksensa laajuudeksi sekä pienintä että suurinta opetussuunnitelman perusteiden mahdollistamaa laajuutta (20–40 opintoviikkoa) sekä jonkin verran käytänteitä tältä väliltä. Koulutuksen laajuus oli kuitenkin melko yhteneväistä koko maassa: vajaa 70 prosenttia vastanneista (27 oppilaitosta 39:stä) järjesti täyden 40 opintoviikon koulutuksen. Toiseksi eniten ilmoitettiin 38 opintoviikon laajuutta (vain neljä järjestäjää eli 10,8 % kaikista). Suppeampia, 20–25 opintoviikon koulutusohjelmia toteutti vain kolme vastannutta koulutuksen järjestäjää. Kaikkien järjestäjien koulutusten laajuuksien keskiarvo on vajaa 38 opintoviikkoa. Jotkut vastaajat kertoivat myös oma-aloitteisesti joustavasta ja yksilöllisestä laajuuskäytännöstään. Näissä vastauksissa ilmeni, ettei koulutuksen laajuus ollut välttämättä sama kaikille ryhmän opiskelijoille, vaan näille räätälöitiin liukuvat koulutukset 20 ja 40 opintoviikon väliltä aiemman osaamisen perusteella. Ilmoitettu maksimikoulutuspituus ei aina tarkoittanut toimeenpanoa käytännössä: esimerkiksi eräessä oppilaitoksessa, jonka edustaja kertoi koulutuksen laajuudeksi täydet 40 opintoviikkoa, valtaosa todistuksen saaneista opiskelijoista suoritti kuluneena lukuvuonna vain 20 opintoviikkoa. Valmistavan koulutuksen todistukseen oikeuttavista opintolaajuuksista oli paikoin myös epäselvyyttä, kuten eräs vastaaja pohtii seuraavassa:

”Meillä on toteuttamissuunnitelma tehty 40 ov:lle, ja ennen todistusten kirjoittamista tänä vuonna pohdimme myös sitä, voidaanko todistus suoritusta koulutuksesta antaa myös alle 40 ov:a suorittaneille ja jos, niin missä tapauksissa.”

TAULUKKO 8. Koulutuksen laajuus. Tiedot opintoviikkoina. Kysymys 9
N=39

Pienin	Suurin	Mediaani	Keskiarvo	Keskihajonta
20 ov	40 ov	40 ov	37,778 ov	5,468

Kyselyssä pyydettiin tietoa myös keskimääräisestä lähiopetuksen viikkotuntimäärästä. Koulutuksen järjestäjiä ei pyydetty yksilöimään, minkä osa-alueen opetustunteja nämä ovat, vaan ilmoittamaan ainoastaan lukuna kaikkien lukuvuoden viikkotuntiansa keskiarvo. Lähiopetustunnit vaihtelivat oppilaitosten kesken 20 ja 36 tunnin välillä ollen keskimäärin vajaa 30 tuntia viikossa. Yleisimmin lähiopetusta annettiin 30 tuntia viikossa (39,5 %:ssa vastauksia eli 15 vastauksessa maininta), ja toiseksi yleisimmin 32 tuntia (10,5 % vastaajista eli vain neljä mainintaa).

TAULUKKO 9. Keskimääräinen lähiopetuksen määrä viikossa. Tiedot tunteina. Kysymys 10 N=39

Pienin	Suurin	Mediaani	Keskiarvo	Keskihajonta
20 tuntia	36 tuntia	30 tuntia	29,625 tuntia	3,210

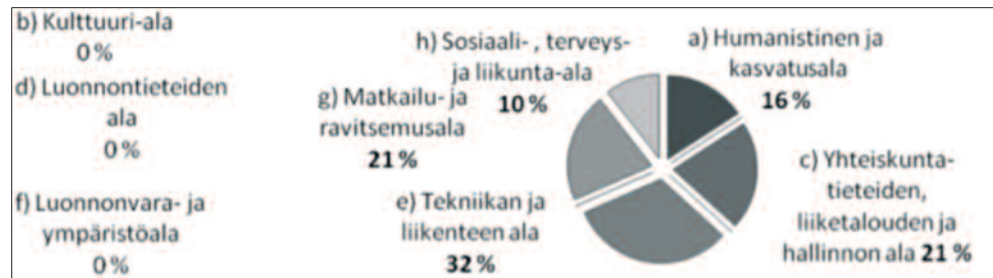
4.3 Alakohtainen suuntautuminen

Valmistavaa koulutusta voidaan järjestää opetussuunnitelman perusteiden mukaan sekä niin sanotusti yleisvalmistavana että alakohtaisesti suuntautuneena. Kyselyssä tiedusteltiin myös sitä, järjestävätkö koulutuksen järjestäjät alakohtaista koulutusta ja millä aloilla. Valtaosa, yli 70 prosenttia järjestäjistä ei tiedottanut erillisestä suuntautumisalasta. Vain vajaalla 30 prosentilla vastanneista oli suuntautunutta koulutusta kuluneen lukuvuoden aikana. Neljä vastaajaa ilmoitti useammasta kuin yhdestä alasta. Kun koulutus oli alakohtaista, yleisin ala oli tekniikka ja liikenne (32 % vastanneista, jotka ilmoittivat järjestäneensä alakohtaista koulutusta). Seuraavaksi yleisimmät suuntautumiset olivat yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala sekä matkailu- ja ravitsemusala (21 % kumpainenkin). Koulutusta järjestettiin muutamassa oppilaitoksessa myös painottuneena humanistiseen ja kasvatukseen sekä sosiaali-, terveystieteiden ja liikunta-alaan. Sen sijaan kyselyssä eräänä vaihtoehtoina olleita kulttuuri-, luonnontieteiden- tai luonnonvara- ja ympäristöalaa ei mainittu kertaakaan.

TAULUKKO 10. Koulutuksen mahdollinen järjestäminen suuntautuneena johonkin koulutusalaan tai joihinkin koulutusaloihin. Tiedot lukumäärinä ja prosentteina. Kysymys 11 N=37

Kyllä	Ei
11 oppilaitosta / 29,7 %	26 oppilaitosta / 70,3 %

4 Koulutuksen laajuus ja suuntautuminen

KUVIO 5. Koulutuksen suuntautumisala, kun koulutus oli suuntautunutta. Kysymys 11 N=37

4.4 Koulutuksen erillinen järjestäminen nuorille ja aikuisille opiskelijoille

Kysymyksissä 12 ja 13 pyydettiin tietoa siitä, järjestetäänkö koulutusta erikseen nuorille ja aikuiskoulutussovelluksena. Opetussuunnitelman perusteissa ei edellytetä erottelua eri-ikäisten koulutuksiin, mutta tässä kyselyssä haluttiin tietää, ovatko koulutuksen järjestäjät itse rakentaneet erilaisia opetussuunnitelmasovelluksia nuorille ja aikuisille. Vain kaksi vastaajaa 37:stä (eli 5,4 %) ilmoitti erillisistä sovelluksista, muut vastasivat kielteisesti. On merkillepantavaa, että myös muutamasta oppilaitoksesta, joilla ei ollut eri sovelluksia, kirjoitettiin koulutuksen paikoittaisesta eroavaisuudesta. Seuraavassa on esimerkiksi kahden vastaajan luonnehdinnat:

”Aikuisten koulutuksessa on enemmän yksilöllisiä polkuja johtuen erilaisimmista työ- ja opiskelutaustoista. Samoin aikuiskoulutuksessa painotetaan enemmän työelämälähtöisyyttä – –.”

”Vaikka koulutusta ei järjestetä erikseen nuorisasteelle ja aikuiskoulutuksena, siitä huolimatta esim. yhteishakutilanteen lisäopastus tapahtuu nuorille eriytetysti.”

5 Kielten opinnot

”Oikeaan suuntaan menossa. Hyvä, että panostetaan arjen kielitaitoon eikä kielitieteeseen”. – koordinaattori

Tässä osuudessa esitellään pääpiirteittäin kielelliset taidot -opintoja opetussuunnitelman perusteissa ja tarkastellaan valmistavan koulutuksen järjestäjien vastauksia koskien suomen tai ruotsin kielen (ruotsinkieliset oppilaitokset) opetuksen järjestämistä. Koulutuksessa voidaan järjestää myös toisen kotimaisen kielen tai vieraan kielen sekä oman äidinkielen opintoja. Niitä koskevia kysymyksiä ei tässä kyselyssä ollut.

5.1 Kielelliset taidot opetussuunnitelman perusteissa

Opetussuunnitelman perusteet antavat väljyyttä kieliopetukseen: koulutuksen järjestäjät saavat käyttää kielellisiin opintoihin vähintään 10 ja enintään 20 opintoviikkoa. Perusteissa todetaan, että valmistavan koulutuksen kielellisten taitojen opinnot sisältävät ensi sijassa opetuskielen opintoja, mutta ne voivat sisältää myös toisen kotimaisen kielen, vieraan kielen tai opiskelijan oman äidinkielen opintoja. (Opetussuunnitelman perusteet 2008, 12) Tässä esitellään kielellisten taitojen tavoitteet ja arviointi tiiviisti, kuten edellisessä luvussa esitettiin muiden opintojen osalta.

Suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetuksen yleistavoitteena on, että opiskelijalla on edellytykset osallistua kyseisellä kielellä järjestettävään opetukseen sekä tutustua työelämässä ja ammatillisissa opinnoissa tarvittaviin ilmaisutapoihin ja keskeiseen sanastoon. Opintojen perusoletuksena on, että opiskelija hallitsee valmistavan koulutuksen aloittaessaan eurooppalaisen viitekehyksen kielitaidon tasojen kuvausasteikon taitotason A2.2 edellyttämät viestintätaidot, rakenteet ja arkielämän sanastoa. Opintojen päättyessä tavoitteena on, että opiskelijan osaaminen on kehittynyt sujuvaksi peruskielitaidoksi vastaten keskimäärin taitotasoa B1.2. Opetuskielen opinnot arvioidaan suoritettu (S)-merkinnällä, ja lisäksi todistukseen merkitään opiskelijan saavuttama kielitaidon taso eurooppalaisen viitekehyksen tasolla. (Opetussuunnitelman perusteet 2008, 12, 15)

Opetussuunnitelman perusteissa ohjeistetaan myös vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen opinnoista. Näissä kielipinnoissa opiskelijan tavoitteena on tuntea jonkin ammatillisissa oppilaitoksissa yleisesti opiskeltavan vieraan kielen perusteita voidakseen osallistua myöhemmin kieliopintoihin tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Keskeisiä tavoitteita ovat myös ymmärrys kulttuuristen ilmiöiden heijastumisesta kielessä sekä monipuolisen, työelämässä tarvittavan kielitaidon merkityksen oivaltaminen. Vieraiden kielten sekä toisen kotimaisen kielen opinnot arvioidaan nekin suoritettu (S)-merkinnällä, vaatimuksena eurooppalaisen viitekehyksen taso A1.3.

Opetussuunnitelman perusteissa on annettu ohjeet opiskelijan oman äidinkielen opintojen tavoitteista ja arvioinnista. Ydintavoitteita ovat muun muassa toiminnallisen kaksikielisyyden merkityksen ymmärrys ja oman äidinkielen arvostus itsensä ja myös ammatillisissa yhteyksissä sekä toimiminen omalla äidinkielellä eri viestintäympäristöissä. Opiskelijan oma äidinkielen osaaminen arvioidaan myös suoritettu (S)-merkinnällä, mutta alimman hyväksytyt suorituksen kriteeriä ei ole määritetty kielten erilaisuuden ja opiskelijoiden tasoerojen vaihtelevuuden takia. (Opetussuunnitelman perusteet 2008, 15–16)

5.2 Suomi ja ruotsi toisena kielenä -opetus

Koulutuksen järjestäjien edustajat ilmoittivat, kuinka paljon kunkin opetussuunnitelmaan sisältyy suomen kielen (ruotsinkielisissä oppilaitoksissa ruotsin kielen) opetusta (kysymys 29). Lisäksi ruotsinkielisiltä koulutuksen järjestäjiltä kysyttiin näiden mahdollisesta suomen kielen opetustarjonnasta. Useat vastaajat kommentoivat opetussuunnitelman perusteiden mukaisia kielellisten taitojen opintokokonaisuutta ja arviointia halki kyselyn, mutta näiden yhteenvedo esitetään muiden kehittämisajatusien yhteydessä luvussa 9.

Vastaajat ilmoittivat opetuskielen opetuksen laajuudet opintoviikkoina omien opetussuunnitelmien perusteella. Koulutuksen järjestäjien välillä ja paikoin myös sisällä oli vaihtelua opintojen laajuudessa, joten tulokset esitetään tässä vastaajittain (N=39) tarkemman kuvan saamiseksi. Keskimäärin suomea tai ruotsia sisältyi vajaa 16 opintoviikkoa koulutuksen järjestäjien opetussuunnitelmiin. Suppeamman laajuisia, 9–15 opintoviikon opetuskielen opintoja tarjosi 37,5 prosenttia vastaajista. Enemmistö, 62,5 prosenttia vastaajista, kertoi opetussuunnitelmiansa sisältyvän edellistä laajemmat, 16–24 opintoviikon laajuiset opetuskielen opinnot.

Yhdellä oppilaitoksella opetuskielen opetus ylitti opetussuunnitelman perusteiden määräyksen 10–20 opintoviikon laajuisista kieliopinnoista.

TAULUKKO 11. Suomen tai ruotsin kielen opetuksen käytäntö opetussuunnitelmissa. Tiedot opintoviikkoina. Kysymys 29 N=39

Pienin	Suurin	Mediaani	Keskiarvo	Keskihajonta
9 ov	24 ov	16,25 ov	15,966 ov	2,375

Ruotsinkielisiltä koulutuksen järjestäjiltä kysyttiin lisäksi toisen kotimaisen kielen eli suomen kielen opetuksen järjestämisestä. Molemmat vastanneet ruotsinkieliset järjestäjät ilmoittivat tarjoavansa myös suomen kielen opetusta. Toinen järjestää 3 opintoviikon laajuista suomen kielen opetusta ja toinen yhden opintoviikon laajuista. Tässä on kiinnostavaa pohtia, ovatko kyseiset, melko niukanlaajuiset opinnot riittävät kaksikielisessä mutta enemmistöltään suomeksi viestivässä yhteiskunnassa.

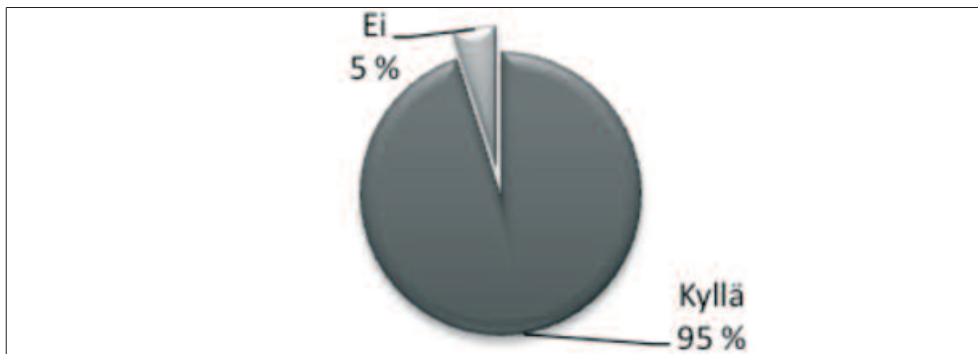
6 Henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat

”Tidskrävande för den ansvariga som gör upp de personliga studieplanen. Samtidigt kräver psp'n (suom. hops) en kontinuerlig uppföljning för att resultatet ska bli bra.” -lärare

Tässä osuudessa kuvataan maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäjien näkemyksiä henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman (hops) laadinnasta ja seurannasta. Hopsin laadintaa edellytetään opetussuunnitelman perusteissa. Kysymyksissä 30–32 tarkasteltiin oppilaitosten käytänteitä laatia lukuvuonna 2008–2009 henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat, mahdollisia käytännön ongelmakohtia ja seurantaa.

6.1 Suunnitelmien laadinta

Koulutuksen järjestäjiltä tiedusteltiin, laativatko ne opiskelijoilleen henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat. Koska paikoin järjestäjien sisälläkin oli vaihtelua, ilmoitetaan myös tässä kysymyksessä tiedot tarkemmin koulutusyksiköittäin. Valtaosa, 39 vastaajasta 37 (95 %) ilmoitti laativansa hopsin opiskelijoilleen. Ainoastaan kaksi järjestäjää vastasi kielteisesti. Lähes kaikki ovat siis toimeenpanneet opetussuunnitelman perusteiden hopsedellytyksen valitsemallaan tavalla.

KUVIO 6. Henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadinta. Tiedot prosentteja. Kysymys 30 N=39

Kyselyssä sai esittää niitä mahdollisia käytännön ongelmia, joita oli kohdattu suunnitelmien laadinnassa. Kaikkiaan 31 koulutuksen järjestäjää vastasi kysymykseen. Näistä yhdeksän järjestäjää (29,0 % vastanneista) esitti, ettei laadintaan liittynyt ongelmia. Loput 22 vastaajaa (71 %) kirjoittivat yhdestä tai useammasta ongelmasta. Yleisin koettu ongelma liittyi osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen (32 % vastanneista mainitsi tämän). Esimerkit ovat seuraavassa:

”Opiskelijan on vaikea kuvata aikaisempaa koulutus- ja työuraansa.”

”Puuttuvat työ- ja opintotodistukset vaikeuttavat taustatietojen keräämistä.”

Seuraavissa näytteissä puhutaan vaikeudesta, joka mainittiin toiseksi yleisimmän:

” – puutteellisen kielitaidon omaavalle on vaikea tehdä Hoppia ns. oikeilla perustella, ne kun usein hukkuu nimenomaan puutteellisen kielitaidon alle.”

”Vain terminologiaan liittyviä - esim. termit lukivaikeus, tukiopetus, hojks – käsitteet, joita ei mahdollisesti tunneta maahanmuuttajan kotimaassa, ovat työläitä selittää ja ymmärtää koulutuksen alkuvaiheessa.”

Yli 27 prosenttia niistä, jotka ilmoittivat suunnitelmien laadintaan liittyvän ongelmia, kertoivat puutteellisen opetuskielen taidon vaikutuksista. Vastaajat kirjoittivat usein siitä, että puutteellinen kielitaito vaikeutti Hopsin ajatuksen ja sisällön ymmärtämistä. Yksi vastaaja kirjoitti kuitenkin päinvastaisella tavalla aiheesta:

”Mielestäni ei liity (ongelmia hopsin laatimisessa), jos on vain varannut riittävästi ja joustavasti vaihtoehtoisia aikoja. Opiskelijan kielitaito on yleensä sellaisella tasolla, että asioiden läpikäyminen on suhteellisen helppoa.”

Aika- ja ohjausresurssien riittämättömyys oli myös melko laajalti koettu ongelma. Tässä vastauksessa tiivistyy monen pohdinta: *”Aikaresurssit: meillä hopseja tekevät suomen kielen opettajat, ei opo, joten aikaresurssit ovat vähäiset.”* Ongelmia esitettiin myös laajemmin hopsin laadinnan ja toimeenpanon ympäriltä. Esimerkiksi seuraavassa: *”Ei laadintaan, vaan käytännön toteutukseen (liittyy ongelmia). Valinnaisuutta on vaikea järjestää opiskelijamäärien pienuuden vuoksi.”*

Muutamit koulutuksen järjestäjät kirjoittivat lyhytsanaisesti, ettei hopsin laadintaan kytkeydy ongelmia. Näistä jotkut selvittivät laajemmin, miksi tässä ei koeta ongelmaa. Näyte:

”Ei oikeastaan; meillä on kehittynyt ohjausjärjestelmä ja hops laaditaan paperilla, ja tämän jälkeen pidetään ohjauskeskustelu kunkin opiskelijan kanssa. Hoppia täydennetään koko koulutuksen ajan säännöllisesti.”

Muutama vastaaja ilmaisi, että joidenkin opiskelijoiden on hankalaa sitoutua hopsiin, koska ammatinvalinnan prosessi on vielä kesken. Tällöin opiskelijoiden opiskeluvallinnat saattavat vaihtua nopeastikin. Tässä on puolestaan kiinnostava ote erään vastaajan kirjoittamasta ongelmakohdasta, oman hopsin jäämisestä vieraaksi asiakirjaksi opiskelijalle:

”Hopsit ovat Word-asiakirjoja, joihin päivityksiä voivat tehdä opettajat ja opintojen ohjaaja. Opiskelija ei näe omaa hopsiaan, mikä on huono asia, ja opiskelija osallistuu hopsinsa laadintaan hopskeskusteluissa, mutta ei itse kirjaa mitään hopsiin. Opiskelijalle hops jää aika oudoksi asiakirjaksi, jonka merkityksen harva ymmärtää.”

Vastaajien kokemat henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadinnan ongelmat on eritelty taulukossa 12. Seuraavassa on muutama tarkennus taulukkoon. Tähdellä (*) merkittyyn ”muut ongelmat”-ryhmään sisältyvät seuraavat maininnat, yksi kutakin:

- henkilöstön vaikeus tunnistaa erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat koulutuksen alussa
- työharjoittelupaikkojen vaikea saatavuus vastausajankohdan taloustaantumassa
- opiskelijan rajalliset vaikutusmahdollisuudet oman suunnitelmansa muuttamiseksi.

TAULUKKO 12. Koetut ongelmat henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadinnassa. Kysymys 31 N=22

Koettu ongelma	Vastausten lukumäärä	Osuus vastauksista
Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen	7	31,8 %
• luotettavien opiskelu- ja/ tai työtodistusten puuttuminen	5	
• epäselvyys osaamisesta puutteell. kielitaidon takia	1	
• määrittelemätön opintojen korvaavuuden hankaluus	1	
Hopsin ajatuksen ja sisällön ymmärtäminen	6	27,3 %
• puutteellisen kielitaidon ja/tai vähäisen koulutuksen takia	5	
• kulttuurierojen takia	1	
Resurssien riittämättömyys	6	27,3 %
• ohjausresurssin vaje	4	
• aikaresurssin vaje	2	
Hopsiin sitoutuminen ammatinvalinnan ollessa kesken	3	13,6 %
Muut ongelmat *)	3	13,6 %
Sitoutumattomuus koulutukseen	2	9,1 %

6.2 Suunnitelmien seuranta

Kyselyssä pyydettiin kirjoittamaan henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman laadinnan lisäksi myös niiden seurannasta. Seurantatietoja saatiin 37 vastaajalta. Hopsien seuranta osoittautui yleiseksi käytänteeksi: jokaisessa vastauksessa ilmoitettiin, että suunnitelmia seurataan. Valtaosassa (33 vastauksessa eli 89,2 %:ssa) luonnehdittiin seurannan olevan esimerkiksi ”toistuvaa”, ”jatkuvaa”, ”säännöllistä” tai ”systemaattista” hopsin päivittämistä. Useasta vastauksesta ilmeni, että suunnitelmia täydennetään opintojen etenemisen, kielitaidon kohenemisen ja tavoitteiden kirkastumisen myötä. Esimerkiksi seuraavassa otteessa voi kuulla usean vastaajan ääntä: ”Hops täydentyy vuoden aikana. Sitä ei laadita kokonaan kerralla.”

Keskustelu opiskelijan kanssa oli selkeästi yleisin henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman seurantamuoto. Yli 78 prosenttia vastanneista ilmoitti käyvänsä hops-keskustelua. Sekä vastuuopettajat että opintojen ohjaajat keskustelivat opiskelijan kanssa. Jotkut kertoivat ohjauskeskustelujen lukumäärän valmistavan koulutuksen aikana. Muutaman ilmoitetun numeerisen tiedon perusteella keskustelujen vaihteluväli oli 1–6 lukuvuoden aikana, joskaan lukumääriä ei pyydetty erittelemään ky-

selyssä. Monet ilmoittivat ohjauskeskustelujen ajoittumisesta koulutuksen alkuun, jaksojen loppuihin tai koko koulutuksen päätösvaiheeseen.

Alla on näytteitä sekä hopskeskustelun ajoituksesta että sisällöstä:

”Genom att åtminstone 2 ggr/termin avsätta tid för att tillsammans med den studerande gå igenom vad som gjorts, vad som ska göras, hur går vi dit.”

”Käytännössä hops päivittyi opiskelijan mukaan – – esim. opiskelija on saanut idean jatkokoulutuspaikasta, jolloin nopeastikin voidaan saada järjestymään koulutuskokeilu ko. koulutukseen.”

”Ajankohdat ovat ennen työssäoppimispaikan hakemista ja opintojen päättyessä.”

Eräs koulutuksen järjestäjä kertoi, että ohjauskeskusteluja haluttaisiin pitää useampi kuin yksi lukuvuoden aikana, mutta aikaresurssi ei riitä. Valtaosassa vastauksia keskustelu määritettiin opiskelijan ja henkilöstön kahdenväliseksi, mutta yksi vastaaja kirjoitti käyneensä ohjauskeskustelua myös opiskelijaryhmässä.

Myös muista hopsin seurantamenetelmistä annettiin tietoa. Opintorekisterin seuraaminen tai muulla tavoin opinnoissa menestymisen tarkkailu mainittiin vajaan kolmasosassa vastauksia. Opinnoissa menestymistä seurasivat vastuuopettajat, opintojen ohjaajat tai muu opiskelijahuolto. Muut kolme mainittua seurannan tapaa ovat seuraavat, yksi kutakin (alla olevassa taulukossa ovat merkittynä tähdellä *):

- itsearviointiin kannustaminen
- säännöllisesti kerättävä koulutusta ja opintojaksoja koskeva opiskelijapalaute
- arviointikeskustelut tarvittaessa työ- ja elinkeinotoimiston kanssa.

TAULUKKO 13. Henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien seurantamenetelmät. Kysymys 32 N=37

Menetelmä	Vastausten lukumäärä	Osuus vastauksista
Ohjauskeskustelu(t) opiskelijan kanssa	29	78,4 %
Opintomenestyksen seuranta	12	32,4 %
• opintorekisterin seuranta	4	
Muut menetelmät *)	3	8,1 %

7 Opintojen keskeyttäminen

”Olemme yrittäneet tukea opiskelijaa olemaan yhteyksissä eri viranomaisiin, jotta kaikki eri tahojen tukitoimet tulisivat käyttöön. Kaikille keskeyttäneille pyritään tekemään jatkosuunnitelma.” – kouluttaja

Edellisessä valmistavan koulutuksen tilannekatsauksessa (Aunola ym. 2006) ilmeni, että 20,2 prosenttia silloisista 770 valitusta opiskelijasta keskeytti opinnot. Keskeyttämissuunta oli nouseva koko vuosikymmenen alun: vuonna 2002 valmistavan koulutuksen keskeyttäneitä oli 12 prosenttia opiskelijoista ja vuonna 2004 jo 17 prosenttia. (Aunola ym. 2006, 10) Myös tämän lukuvuoden tilannekatsauksessa kartoitettiin keskeyttämistä lukuvuoden 2008–2009 aikana. Kysymykset 34–36 tarkastelivat keskeyttäneiden opiskelijoiden lukumäärää, keskeyttämisen syitä sekä keskeyttämisen ehkäisytöimenpiteitä. Keskeyttäneiden luvut ovat tässä kartoituksessa tiedossa vain niiden 986 opiskelijan osalta, joista vastaajat, noin 77 prosenttia koulutuksenjärjestäjistä, tiedottivat. Täsmällistä tietoa kaikkien maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäjien osalta ei ole, jolloin kokonaismäärä saattaa poiketa tästä jonkin verran.

7.1 Keskeyttäneiden lukumäärä ja keskeyttämisen syyt

Kuluneena lukuvuonna 2008–2009 valmistavan koulutuksen keskeyttäneitä näyttää olevan aikaisemman selvityksen tietoja vähemmän. Saatujen vastausten mukaan 986 valitusta opiskelijasta 16,4 prosenttia keskeytti opinnot (vertaa 20,2 % vuonna 2006). Kaikki kyselyyn vastanneet koulutuksen järjestäjät ilmoittivat keskeyttämistietonsa. Kaikissa vastanneissa järjestäjissä vähintään yksi opiskelija oli jättänyt koulutuksen kesken. Enimmillään 23 opiskelijaa keskeytti opiskeluryhmässä. Keskeyttäneiden opiskelijoiden keskiarvo lähenteli neljää opiskelijaa kaikkien järjestäjien kesken. Neljä vastaajaa ilmoitti oma-aloitteisesti, että he olivat saaneet uusia opiskelijoita keskeyttäneiden tilalle kesken koulutuksen. Näin ainakin joissakin opilaitoksissa saatiin vapautuneet opiskelijapaikat täytettyä. Tilastolliset tunnusluvut pyrittiin keräämään mahdollisimman kattavasti myös kyselyn jälkeisillä täydennyspyynnöillä niiltä vastaajilta, joiden antamat tiedot olivat epäselviä. Yleisin tällainen syy oli vain osan lukuvuoden tietojen antaminen (esimerkiksi vain yhden ryhmän lukumäärästä, kun järjestäjällä oli useampia opiskelijaksiottoja lukuvuoden aikana). Tietojen luotettavuudessa saattaa olla paikoin epätarkkuutta niiltä osin, kun vastaajaa ei tavoitettu tai jos kysymys oli ymmärretty toisin tai molemmista syistä. Enemmistö täydennyspyynnön saaneista kuitenkin tavoitettiin.

TAULUKKO 14. Keskeyttäneiden opiskelijoiden lukumäärä ja suhteellinen osuus sekä keskeisiä tilastollisia tunnuslukuja. Kysymys 34 N=39

Valitut opiskelijat (lkm)		Keskeyttäneet (lkm)			Keskeyttäneiden osuus	
986		162			16,43 %	
Keskeyttäneet	Pienin	Suurin	Mediaani	Keskiarvo	Keskihajonta	
162	1	24	3	4,378	4,329	

Koulutuksen järjestäjiä pyydettiin erittelemään opiskelijoidensa keskeyttämissyyt. Syyt olivat paikoin erilaisia niiden sisälläkin, joten tässä tarkastellaan tarkemmin 40 vastaajalta saatuja tietoja. Kaksi yleisimmin ilmoitettua syytä opintojen kesken jättämiselle olivat muuhun koulutukseen hakeutuminen (maininta 60 %:ssa vastauksista; suurimpana ryhmänä ammatillinen peruskoulutus) sekä eri perhevapaalle jääminen (lähes puolessa vastauksia). Eräs vastaaja kuitenkin tarkensi perhevapaalle jääneestä, että ”*Opiskelija palaa äitiysloman loputtua jatkamaan opintonsa loppuun seuraavan ryhmän kanssa*”. Muita yleisiä keskeyttämissyitä olivat muutto paikkakunnalta (sekä maan sisällä että ulkomaille), työllistyminen sekä eri syistä sitoutumattomuus koulutukseen. Muutama ilmoitus oli terveydellisten syiden sekä muiden henkilökohtaisten asioiden takia keskenjättämisestä. Taloudelliset vaikeudet olivat joka viidennen keskeyttäneen syynä. Tässä on tarpeen ottaa huomioon, että asiat kytkeytyvät usein kiinteästi toisiinsa: esimerkiksi muiden opintojen aloittaminen – varsinkin työvoimapolitiittisen tai muun tutkintoon johtamattoman koulutuksen – sekä työllistyminen voivat johtua muista tekijöistä, kuten taloudellisista vaikeuksista tai sitoutumattomuudesta valmistavaan koulutukseen. Todellisuudessa ilmiöt ovat usein päällekkäisiä ja monisäikeisiä. Tässä kohdin keskeyttämissyyt on kuitenkin ilmoitettu sellaisinaan, ilman vastausten ulkopuolista tulkintaa. Ryhmiteltyjen tietojen lisäksi ilmoitettiin kaksi muuta keskeyttämissyytä: yhdellä opiskelijalla liian edistynyt suomen kielitaito ja toisella kulttuurilliset ongelmat.

TAULUKKO 15. Valmistavan koulutuksen keskeyttäneiden opiskelijoiden syyt. Kysymys 35 N=38

Keskeyttämisen syy	Vastausten lukumäärä	Osuus vastauksista
Muuhun koulutukseen sijoittuminen	23	60,5 %
• ammatillinen peruskoulutus	2	–
• muu ammatillinen koulutus	11	–
• kotoutumis- tai työvoimapol. koul.	2	–
• muu määrittelemätön koulutus	8	–
Perhevapaa tai muu perhesyy	19	50,0 %
• äitiysloma tai raskaus	17	–
• hoitovapaa	1	–
• lapsien lukumäärä vaikeutti opiskelua	1	–
Muutto paikkakunnalta, ilman muuta sijoittumistietoa	15	39,5 %
• ulkomaille	6	–
• kielteinen turvapaikkapäätös	2	–
Työllistyminen	13	34,2 %
Sitoutumattomuus koulutukseen	11	28,9 %
• motivaation puute tai opiskeluhaluttomuus	6	–
• vääräksi koettu opiskeluvalinta	3	–
• liialliset poissaolot	2	–
Taloudelliset vaikeudet	8	21,1 %
• toimeentuloon liittyvä vaikeus	6	–
• ei rinnastettu työvoimapoliittiseksi koulutukseksi	1	–
• rahoituksen päättyminen	1	–
Terveydelliset syyt	5	13,2 %
Määrittelemättömät henkilökohtaiset syyt	5	13,2 %

Runsaslukuisista tutkintoon johtaviin koulutuksiin sijoittumisista, työllistymisestä sekä lasten saamisista voi päätellä, että moni opiskelija keskeytti valmistavan koulutuksen varsin myönteisistä syistä. Kaksi vastaajaa kirjoitti laajemmin tästä ilmiöstä, esimerkiksi toinen heistä seuraavalla tavalla:

”Joskus opiskelija työllistyy kokopäivätyöhön kesken koulutuksen, tällöin keskeytys on välttämätön (mutta sinänsä positiivinen).”

Toisaalta vastaajat kertoivat myös opiskelijoistaan, joiden täytyi harmillisesti jättää opinnot kesken. Seuraavassa kahdessa näytteessä kuvastuvat taloudellisen toimeentulon vaikeudet:

”Keskeyttämisiä tapahtuu joskus kesken kurssin yksinomaan taloudellisista syistä. Kielteinen rinnastuspäätös tulee joskus niin myöhään, että opiskelija ehtii jo aloittaa kurssin mutta joutuu sitten keskeyttämään, kun ei pärjää pelkällä opintotuella.”

”Työttömyyskorvauksella pärjää paremmin kuin opintotuella, sillä opintolainaa ei haluta ottaa.”

7.2 Keskeyttämisen ehkäiseminen

Oppilaitokset kirjoittivat käytännteistään ja kokemuksistaan koskien toimenpiteitään keskeyttämisen ehkäisemiseksi. Vastauksia saatiin yhteensä 38 koulutuksen järjestäjältä. Yleisimmin ehkäiseväksi toimenpiteeksi ilmoitettiin opiskelijan henkilökohtainen ohjaus ja keskustelutuki: noin 84 prosenttia vastanneista kirjoitti oppilaitoksen henkilöstön antamasta tuesta. Sekä oma opettaja että opiskelijahuolto (eniten mainittiin opintojen ohjaajat ja kuraattorit) tukivat opiskelijoita. Seuraavassa on esimerkkejä opiskelijoiden henkilökohtaisesta kohtaamisesta:

”Meillä on toimiva opiskelijahuolto –. Jokaisen keskeyttämistä harkitsevan kanssa myös neuvotellaan (ryhmäohjaaja, opo) huolellisesti ja pohditaan sitä, onko keskeyttäminen varmasti opiskelijan kannalta pitkällä tähtäimellä paras vaihtoehto.”

”Personliga samtal + att ta i beaktande vad de vill göra i framtiden, och styra utbildningen i den riktningen.”

Toimivasta opiskeluryhmästä ja ryhmäyttämisestä kirjoitettiin myös mutta harvemmin kuin henkilökohtaisesta otteesta. Tässä on näyte ryhmän mielekkästä toiminnasta keskeyttämisen ehkäisijänä: *”Olemme valmistaneet yhdessä ruokaa ja katselleet oppilaiden valokuvia ja videoita”*.

Kun huoli opiskelijan mahdollisesta koulutuksen keskeyttämisestä nousi esiin, keskustelua käytiin opiskelijan kanssa ja opiskelijahuollossa. Talon ulkopuolelta haettiin myös konsultaatiota: moniammatillisesta yhteistyöstä kirjoitti hieman yli 20 prosenttia vastanneista. Mainintoja oli verkostomaisesta ja rajat ylittävästä toiminnasta sosiaali-, terveys-, työvoima- ja maahanmuuttoviranomaisten kanssa.

Opetuksen eriyttämisestä oli myös jonkin verran mainintoja. Esimerkiksi seuraavassa:

”Koulutuksessa olemme eriyttäneet tehtäviä (esim. suomen kielessä) niin, että jokainen tekee tasonsa mukaisia tehtäviä –. Näin jokainen voi saada tasonsa mukaista opetusta, eikä osaamattomuus aiheuta turhia keskeyttämissiä tai turhautumista opintoihin.”

Poissaoloja seurattiin sekä nuorten että aikuisten opinnoissa. Nuorten opiskelijoiden koteihin oltiin myös yhteydessä. Mielenkiintoista oli se, että jotkin koulutuksen järjestäjät ehkäisivät koulutuksen keskenjättämistä ennalta: muutamat kirjoittivat toimistaan jo opiskelijoiden valintatilanteessa. Haastattelussa tai valintakeeassa tai molemmissa punnittiin hakijan mahdollisuudet suorittaa koulutus loppuun esimerkiksi tutkimalla hakijoiden kotoutumissuunnitelmia, valitsemalla riittävän kielitaitotason opiskelijat sekä selvittämällä hakijoille koulutuksen rahoitusmahdollisuudet. Sillä erään vastaajan sanoin:

”Asunto- ja rahaongelmat ovat suuria aikuisopiskelijoilla.”

Viisi vastaajaa kirjoitti positiivisen keskeyttämisen ilmiöstä, jota ei juuri halutakaan estää. Esimerkiksi tässä otteessa:

”Ylivoimaisesti tärkein keskeyttämissyy on ”positiivinen” keskeyttäminen, opiskelija siirtyy omien tavoitteidensa mukaiseen ammatilliseen koulutukseen.”

TAULUKKO 16. Oppilaitosten toimet opiskelijoiden keskeyttämisen ehkäisemiseksi. Kysymys 36 N=38

Toimenpide	Vastausten lukumäärä	Osuus vastauksista
Henkilökohtainen keskustelu ja ohjaus (opettajan, opiskelijahuollon ja/tai määrittämättömän tahon antamana)	32	84,2 %
Moniammatillinen yhteistyö	8	21,1 %
• työvoimaviranomainen	4	–
• maahanmuuttoviranomainen	3	–
• sosiaali- ja terveystoimintaviranomainen	1	–
Opetuksen eriyttäminen ja tukitoimet	8	21,1 %
• tukiopeus	4	–
• eriyttäminen ja henkilökohtaistaminen	3	–
• erityisopeus	1	–
Valintatilanteessa huomio mahdolliseen keskeyttämiseen	4	10,5 %
Toimiva opiskeluryhmä	4	10,5 %
Huoltajien/vanhempien kanssa tehtävä yhteistyö	3	7,9 %
Poissaolojen seuranta	3	7,9 %

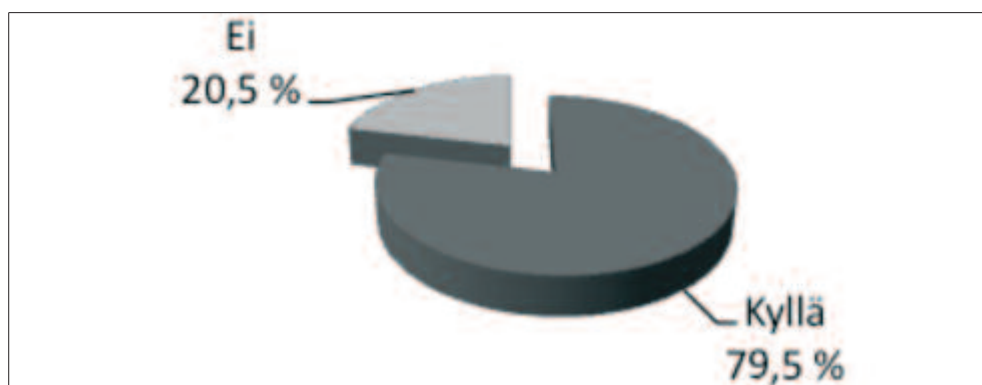
8 Sijoittuminen koulutuksen jälkeen

”Noin puolet sijoittuu ammatilliseen peruskoulutukseen seuraavan vuoden aikana. Osa ei edes halua ammattiopintoihin, vaan suuntaa suoraan työelämään tai lisäkielikoulutukseen.” – rehtori

Koulutuksen järjestäjiltä kysyttiin, seuraavatko ne opiskelijoidensa sijoittumista valmistavien opintojen päättymisen jälkeen (kysymys 37) ja mitä nämä voivat seurantansa pohjalta opiskelijoidensa sijoittumisesta kertoa (kysymys 38). Koska opiskelijoiden seuraamisessa oli vaihtelua paikoin järjestäjien eri toimipisteissäkin, ilmoitetaan tässä numeeriset tiedot tarkemmin vastaajittain.

8.1 Opiskelijoiden sijoittumisen seuranta

Valtaosa kyselyyn vastanneista (31 yksikköä 39 eli 79,5 %) ilmoitti, että ne seuraavat koulutuksensa suorittaneita. Joidenkin koulutuksen järjestäjien seuranta on jatkuvaa ja järjestelmällistä; esimerkiksi eräs järjestäjä on tilastoinut sijoittumisia vuosittain viiden vuoden ajan. Toinen järjestäjä on toteuttanut seurantakyselyn vastikään kirjeellä 1–2 vuotta aiemmin koulutukseen osallistuneille. Toiset järjestäjät esittivät, etteivät ne pidä säännöllisesti kirjaa opiskelijoista koulutuksen jälkeen eikä niillä siten ole tarkkoja tietoja opiskelijoiden sijoittumisista. Jotkut järjestäjät puolestaan kertoivat, että sijoittumista ei ole voitu raportoida, koska valmistava koulutus on järjestetty vasta ensimmäistä tai ensimmäisiä kertoja tai koska koulutusta ei järjestetty juuri tänä lukuvuotena. Muita tietovajeen syitä olivat koulutuksen järjestäjien rajalliset seurannan ja ohjauksen resurssit sekä useammassa vastauksessa opiskelijoiden muutto kunnasta tai muutoin näiden tavoittamattomuus. Osa niistä vastanneista, jotka eivät ilmoittaneet seuraavansa opiskelijoitaan, kirjoittivat kuitenkin vapaassa sanassa seurantatietoja tuntemiltaan osin.

KUVIO 7. Opiskelijoiden seuranta valmistavan koulutuksen jälkeen. Kysymys 37 N=40

8.2 Sijoittuminen ammatilliseen peruskoulutukseen

Huomattavassa osassa vastauksia (kolmessatoista kolmestakymmenestäkuudesta eli noin 39,4 %:ssa) ilmeni, että maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavasta koulutuksesta haki tai pääsi opiskelijoita ammatilliseen perustutkintoon johtavaan koulutukseen joko välittömästi valmistavan koulutuksen tai kielitaidon täydentämisen jälkeen.

Suurimmassa osassa vastauksia puhuttiin kuitenkin yleisellä tasolla ammatilliseen koulutukseen hakemisesta yksilöimättä koulutuksen muotoa ja tarkentamatta, tarkoitetaanko näillä maininnoilla pelkästään koulutuksiin hakemista vai myös valituksi tulemistä.

Vastaajat eivät myöskään täsmentäneet koulutukseen päässeiden määriä. Muutama vastaaja eritteli, kuinka suuri osuus hakeneista tuli valituksi ammattikoulutukseen. Tarkkaan ei kysyttykään ammatilliseen peruskoulutukseen päässeiden lukumääriä, vaan yleisellä tasolla tiedusteltiin opiskelijoiden sijoittumista valmistavan koulutuksen jälkeen.

Jotkut järjestäjät nostivat esille ammatillisen peruskoulutuksen vaihtelevia opiskelumahdollisuuksia, kuten näyttötutkinto- ja oppisopimusperusteisuutta. Esimerkiksi seuraavassa vastauksessa kuvataan aikuisopiskelijoiden erilaisia toiveita nuoriin nähden: ”*Useimmat aikuiset pitävät 3-vuotista peruskoulutusta liian pitkänä ja hakeutuvat mieluummin oppisopimuskoulutukseen tai näyttötutkintokoulutukseen*”.

Vastaajat kiittivät opiskelijoidensa menestystä opintojen jälkeen. Seuraavassa on kaksi otetta:

”Opiskelijamme ovat sijoittuneet erittäin hyvin. Lähes kaikki ovat yleensä päässeet koulutukseen mavan jälkeen –.”

”Edellisten 3 ryhmän opiskelijoista (tehdyn) otannan perusteella 78 prosenttia on päässyt opiskelemaan ammattia.”

Jälkimmäisenkään sitaatin perusteella ei voi päätellä pääsivätkö kaikki opiskelijat opiskelemaan juuri ammatilliseen peruskoulutukseen vai muihin ammatillisen koulutuksen eri vaihtoehtoihin.

Toisaalta jotkut opiskelijat joutuvat odottamaan kauemmin pääsyään jatkokoulutukseen, esimerkiksi seuraavan viestin perusteella: ”*Noin 10–20 prosenttia pääsee ammatilliseen peruskoulutukseen ensimmäisessä haussa*”.

Toinen vastaaja kuvaili opiskelijoiden sijoittumista valmistavan koulutuksen jälkeen siten, että heillä valmistavassa koulutuksessa opiskelleet ovat päässeet keskimäärin 1–1,5 vuoden jälkeen opiskelemaan tai töihin. Tästä viiveestä oli kaikkiaan kolme eri mainintaa. Vaikka lähes kaikissa vastauksissa oli maininta tutkintoon johtavasta koulutuksesta, niitä tarkennettiin paikoin esimerkiksi seuraavalla tavalla: ”*Opiskelijoistamme vain osa jatkaa ammatilliseen perusopetukseen*”.

8.3 Sijoittuminen muualle kuin ammatilliseen koulutukseen

Vaikka huomattava osa opiskelun kertomuksista koski ammatilliseen koulutukseen hakeutumista, myös vaihtoehtoisia polkuja esitettiin. Erään vastaajan sanoin: ”*Osa*

ei edes halua ammattiopintoihin, vaan suuntaa suoraan työelämään tai lisäkielikoulutukseen”.

Jokunen tieto oli myös ammattikorkeakouluun ja yliopistoon hakeutumisesta. Vastaajat kertoivat, että opiskelijat päätyivät myös muihin kuin tutkintoon johtaviin koulutuksiin. Seitsemässä vastauksessa kerrottiin työvoimapoliittisesta koulutuksesta ja jokunen vastaaja ilmoitti muista, tarkemmin määrittelemättömistä opinnoista. Eräs vastaaja kirjoitti huolestaan seuraavasti:

”Kuitenkin liian moni jatkaa koulutuksissa, jotka eivät ole ammatillista koulutusta vaan työvoimapoliittisia eri aloihin tutustumista tai kielikoulutusta.”

Kielitaidon merkitys nousi keskeisesti esille. Maininta opetuskielen jatkokoulutuksesta tai muutoin suomen tai ruotsin kielen osaamisen tärkeydestä oli 16 vastauksessa (yli 40 %:ssa kaikista vastauksista). Valmistavan koulutuksen suorittaneet hakeutuivat tarvittaessa sekä itse että oppilaitoksista ohjattuina kieliopintoihin. Esimerkiksi seuraavissa otteissa puhutaan kielestä:

”Noin 20 prosentilla kielitaito ei yllä vielä valmistavan koulutuksenkaan jälkeen ammatillisen perustutkinnon opiskeluun.”

”Olemme huomanneet, että niiden opiskelijoiden, joiden suullinen kielitaito kehittyy huomattavasti koulutuksen aikana, on helppo jatkaa ja menestyä ammatillisessa koulutuksessa.”

Työmarkkinoille sijoittui runsaasti valmistavan koulutuksen suorittaneita: reilu 62 prosenttia vastanneista kertoi työllistymisestä. Muutamassa vastauksessa tarkennettiin työn olevan, ainakin aluksi, harjoittelua. Oli kiinnostava huomio, ettei erillisiä mainintoja yrittäjyydestä ollut lainkaan. Myös perhevapaille jäämisestä kerrottiin joissakin vastauksissa. Työttömyydestä kirjoitettiin kahdessa vastauksessa. Taulukossa 17 on esitetty koulutuksesta valmistuneiden sijoittumistietoja. Opiskelijoiden sijoittumista tarkastellaan niiden vastaajien (N=36) vastausten perusteella, jotka seuraavat opiskelijoiden sijoittumista valmistavan koulutuksen päättymisen jälkeen.

TAULUKKO 17. Valmistavan koulutuksen opiskelijoiden sijoittuminen opintojen jälkeen. Kysymys 38 N=36

Sijoittumistieto	Vastausten lukumäärä	Osuus vastauksista
Ammatillinen peruskoulutus	13	36 %
Työmarkkinat	23	64 %
Opetuskielen jatkokoulutus tai muu maininta kielen osaamisen tärkeydestä	16	44 %
Tutkintoon johtamaton koulutus	15	42 %
Perhevapaat	6	17 %
Korkeakoulu	5	14 %
Oppisopimuskoulutus	5	14 %
Työttömyys	2	5,5 %
Näyttötutkintokoulutus	1	2,9 %

9 Koulutuksen kehittäminen

Tähän maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen kehittämistä koskevaan osuuteen on koottu vastaukset kysymyksistä 27, 33 ja 39. Näissä kysymyksissä tarkasteltiin opiskelijavalinnan yleisten kriteerien kehittämistä, uusia opetussuunnitelman perusteita sekä yleensä kehittämisen kohteita koulutuksen jatkossa. Osuus jakautuu kolmeen alalukuun, joissa käsitellään kustakin teemasta heränneet vastaukset.

9.1 Opiskelijavalintakriteerien kehittäminen

Koulutuksen järjestäjät saavat toteuttaa itsenäisesti opiskelijaksioton maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen. Opiskelijaksi valittavalla tulee olla perusopetusta vastaava oppimäärä sekä opetuskielen taitotason tulee vastata keskimäärin taitotasoa A2.2 eurooppalaisen viitekehyksen kielitaidon tasojen kuvausasteikolla koulutuksen alkaessa. Kyselyssä pyydettiin näkemyksiä siitä, pitäisikö valinnan yleisiä kriteerejä kehittää ja jos niin, miten (kysymys 27). Sanallisia vastauksia tähän kysymykseen antoi 27 vastaajaa. Kuten aiemmissakin sanallisissa vastauksissa, myös tässä yksittäisistä vastauksista irrotettiin useampia ilmauksia eri kategorioihin. Ilmaukset luokiteltiin neljään seuraavassa tarkasteltuun ryhmään.

Tyytyväisyys nykytilaan

Kymmenen vastaajaa (27 (37,0 % vastanneista) ilmaisi tyytyväisyytensä opiskelijavalinnan yleisten kriteerien nykykäytäntöeseen eikä esittänyt kehittämistä. Näistä osa ei eritellyt tarkemmin perusteluita kannalleen, vaan kirjoittivat esimerkiksi seuraavasti:

”Meillä opiskelijavalinnan kriteerit ovat toimineet hyvin”.

”Meistä pääsykoe on jo muovautunut vuosien varrella varsin hyväksi.”

Neljässä vastauksessa puolestaan perusteltiin tyytyväisyyttä muun muassa yleisten kriteerien riittävydestä, selkeydestä ja tarkoituksenmukaisuudesta. Muutama esimerkki:

”Kielitaitotasoon liittyvät kriteerit ovat riittävät ja antavat suuntaa arvioinnille”.

”Kyllä kielikoe ja haastattelu riittävät.”

”Enligt den nya läroplanen framkommer urvalskriterierna tydligt; både gällande språkkompetens och motivation till att fortsätta studier för en grundläggande yrkesutbildning.”

Valtakunnallisten valintakriteerien tarve

Seitsemässä vastauksessa (25,9 %) toivottiin yhteisiä, valtakunnallisia opiskelijavalintakriteerejä. Näistä kuudessa viestissä esitettiin, että opetuskielen kielitaitotaso tulisi mitata yhtenäisillä kokeilla. Eräissä vastauksessa perusteltiin, että yhteinen

kielikoe takaisi koulutukseen hakijoille yhdenvertaiset mahdollisuudet. Oteita kriteerien yhtenäistämisajatuksista:

”Olisi hyvä, jos samat kriteerit olisivat kaikissa oppilaitoksissa. Ongelmana on, että jotkut oppilaitokset ottavat täysin ummikkoja opiskelemaan”.

”Valtakunnallinen testistö suomen kieleen, joka ohjaa suoraan taitotasoihin”.

Yhdessä vastauksessa esitettiin kielikokeen lisäksi valtakunnallisia matematiikan tehtäviä:

”Voisi olla valtakunnalliset kieli- ja matematiikkatestit, mielellään kaksi eri tasoa samassa testissä; helpompia ja vaikeampia tehtäviä”.

Eräässä vastauksessa ei pyydetty valtakunnallisia valintakoetehtäviä, mutta sen sijaan koettiin, että: “– – opiskelijoiden rekrytointia pitäisi keskittää”.

Kotoutumisen ja toimijayhteistyön vahvistaminen

Neljässä vastauksessa (14,8 %) puhuttiin maahanmuuttajataustaisten hakijoiden sosiaalipoliittisesta asemasta suomalaisessa yhteiskunnassa. Niissä ilmaistiin toive kotoutumisprosessin vahvistamisesta sekä läheisten toimijoiden, kuten maahanmuuttoviranomaisen ja koulutoimen kanssa tehtävän yhteistyön syventämisestä. Eräässä otteessa kuvataan nykyistä kotoutumiskäytännettä rahoitus- ja kulttuurisine vaikeuksineen:

”Mielestäni yksi ongelma on 3 vuoden kotouttamisaika. Opiskelija, joka on ollut alle 3 vuotta Suomessa, saa koulutuksen aikana päivärahaa. Jos opiskelija on asunut yli 3 vuotta Suomessa, hän saa opintotukea (246 e/kk), jos haluaa tulla koulutukseen. Tällöin monikaan yli 3 vuotta Suomessa asunut henkilö ei halua tulla koulutukseen, koska se ei ole taloudellisesti mahdollista. Tämä on ristiriidassa sen kanssa, että usein vasta asuttuaan 3 vuotta Suomessa ihminen on sopeutunut yhteiskuntaan ja alkaa olla valmis suunnittelemaan tulevaisuuttaan ja opiskeluaan. Tämä korostuu etenkin niillä maahanmuuttajilla, jotka tulevat täysin erilaisesta kulttuurista, jolloin kulttuurinen sopeutuminenkin vie aikaa enemmän kuin monilla muilla maahanmuuttajilla.”

Myös seuraavassa käsitellään riittävää kotoutumista opiskelun edellyttäjänä sekä peräänkuulutetaan viranomaisten, kuten maahanmuuttotoimijoiden ja opetustoimen välistä yhteistyötä:

”Kehittämisen tarvetta ei ole niinkään opiskelijavalinnan yleisissä kriteereissä, mutta kehittämisen tarvetta on siinä, miten maahanmuuttajataustaisia “polutetaan”. Tärkeätä olisi siis päästä kehittämään eri viranomaisten kanssa sekä turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskuksen kanssa yhteistyötä, jotta yksittäisten maahanmuuttajien opiskelun ja kotoutumisen eteneminen olisi mahdollisimman tarkoituksenmukainen”.

Tässäkin vastauksessa painotetaan yhteistyötä. Tarve on perusopetuksen suuntaan: *”Opiskelijavalinnan kehittämistarve koskee ensisijaisesti peruskoulun kanssa tehtävää yhteistyötä”.*

Myös tämän ryhmän viimeisessä otteessa puhutaan perusopetusyhteistyöstä. Vastaaja pitää lisäksi tärkeänä, että maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulu-

tukseen valmistavan koulutuksen jälkeenkin opiskelijaa tuetaan. Toimijayhteistyötä tulisi vahvistaa sekä ennen että jälkeen valmistavan koulutuksen:

”Mava-opiskelijoiden valinnassa pitäisi pystyä tekemään enemmän yhteistyötä peruskoulun ja siellä nimenomaan opon ja S2-opettajan kanssa. Nyt yhteistyö on sen varassa, että joistakin kouluista opot ottavat aktiivisesti yhteyttä meihin ja antavat valintapäätöstä tukevia lausuntoja opiskelijoistaan. Myös mavan jälkeinen nivelvaihe on tärkeä, ja siihen vaiheeseen tarvitaan enemmän resursseja sekä seurantaan että nimenomaan jatko-ohjaukseen niiden opiskelijoiden osalta, jotka eivät ole saaneet opiskelupaikkaa tutkintoon johtavasta koulutuksesta mavan päätyttyä”.

Ymmärrys hakijoiden ja koulutuksen järjestäjien monimuotoisuudesta

Seitsemästä vastauksesta (25,9 %) poimittiin ilmaukset kategoriaan, jossa käsiteltiin eritaustaisia hakijoita tai koulutuksen järjestäjien omaleimaisuutta tai molempia. Seuraavassa otteessa toivotaan, että valittu opiskelijaryhmä olisi sisäisesti homogeeninen:

”Jos paikkakunnalla on paljon koulutukseen hakijoita, kriteereitä voisi kehittää homogeenisen ryhmän aikaansaamiseksi”.

Tässä näytteessä puolestaan pyydetään ”määritelmää sopivasta opiskelijasta” sekä toisena ulottuvuutena joidenkin hakijoiden valituksi tulemisen tai valitsemisen rajoittamista:

”Toivoisin määritelmää sopivasta opiskelijasta, jotta valintaa ei olisi pakko tehdä parhaiden pisteiden perusteella, koska pisteitä nostaa myös jo sujuva suomen kielen taito, ja syynä siihen, ettei ole sijoittunut tutkintoon johtavaan koulutukseen, voivat olla myös muiden aineiden alhaiset arvosanat (tällöin kymppiluokka olisi oikeampi vaihtoehto). Toisaalta jo korkeamman koulutuksen omaavien pääsyä tulisi yleensä rajoittaa mavassa”.

Samaa kaikua tarkoituksenmukaisesta opiskelijaprofiilista on myös tässä näytteessä:

”Tarkemmat ohjeet opiskelijavalinnasta. Kielitaitotaso on toki riittävä kriteeri (kuinka joustava kriteeri voi olla?), mutta mitä tehdä esimerkiksi niiden kanssa, joilla on Suomessa hankittu englanninkielinen ammattitutkinto (esim. lähihoitaja, tradenomi, insinööri), mutta ei vielä riittävää suomen kielen taitoa”.

Eräs vastaaja painottaa hakijoiden kielitaidon ja muiden valmiuksien suurempaa huomiointia mutta ei esitä konkreettisia keinoja: ”Valinnassa tulisi huomioida paremmin hakijoiden kielitaito ja varmistaa valmiudet valmistavan koulutuksen tasoiseen opiskeluun”.

Yksi vastaajista kirjoittaa, että tämänhetkinen koulutus sopii rakenteiltaan opiskelijalle, jolla on jo melko mittava opiskeluhistoria: ”Opetussuunnitelma soveltuu hyvin opiskelijalle, jolla on hyvä koulutausta kotimaastaan (koulua noin 8–9 vuotta) tai Suomessa suoritettu peruskoulun oppimäärä”.

Tässä kommentissa huomio on koulutuksen järjestäjien paikallisuudessa ja ainutlaatuisuudessa (ote on jäljennetty vapaamuotoisesti puhelinkeskustelun perusteella):

”Yleisiä valintakriteerejä suunnitellessa tulee muistaa eri alueiden omaleimaisuus. Mava-koulutus on paikallinen juttu. Täällä (maakunnan nimi) on eteläistä Suomea vähemmän maahanmuuttajia. Täällä on pienet kuviot sekä toimiva yhteistyö oppilaitoksemme, työvoimahallinnon ja seudun opiston kotoutumiskoulutuksen kesken. Pyrimme yksilöllisesti räätälöityihin opiskeluohjelmiin alueemme maahanmuuttajille. Meille tulevat maahanmuuttajaopiskelijat eivät ole tyypillisesti nuoria, heti peruskoulusta päässeitä, vaan alueemme demografisesta tilanteesta (= runsaasti kouluikäisiä ja aikuisia mutta teini-ikäisissä katoa) johtuen uudet opiskelijamme ovat noin 20–30-vuotiaita”.

Kahdessa viimeisessä tämän kategorian viestissä toivotaan, että koulutusta suunnataan enemmän ammatillisessa koulutuksessa jo opiskelleille maahanmuuttajataustaisille. Joustavat oppimisen tavat, kuten näyttötutkintoperustaisuus ja hopsin mukaan eteneminen sopivat vastaajien mielestä niille opiskelijoille, joilla on jo ammatillista osaamista:

”Minusta olisi tärkeää suunnata valmistavaa koulutusta enemmän myös niille aikuisille, joilla jo on ammatillista koulutusta omasta maastaan. Oman kokemukseni mukaan juuri he hyötyvät valmistavasta vuodesta erityisesti. Koulutuksen aikana voidaan selvittää ja kartoittaa olemassa olevaa osaamista ja verrata sitä suomalaisiin tutkintoihin tai työelämän vaatimuksiin sekä opiskella opiskelutaitoja. Etsitään näyttötutkinto, jonka voisi suorittaa mahdollisimman nopeasti tai sujuvasti”.

”Olisi hyvä, että kaikilla halukkailla olisi mahdollisuus osallistua valmistavaan koulutukseen; myös heillä, joilla on jo ammatillinen koulutus kotimaastaan. He hyötyvät suuresti hopsin mukaan etenevästä koulutuksesta, jossa pyritään löytämään oikea polku juuri heille. Joko suoraan työelämään siirtymiseksi tai ammatillisen pätevyyden “suomalaistamiseksi”.”

9.2 Opetussuunnitelman perusteiden kehittäminen

Vastaajat saivat kirjoittaa näkemyksiään ja kokemuksiaan 1.8.2008 voimaan astuneista opetussuunnitelman perusteista maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa. Ajatuksia välitettiin tässä vapaasti vastattavassa kysymyksessä 33 koko koulutuksen perustasta sekä yksityiskohtaisemmin uusien perusteiden eräistä osa-alueista. Vastauksia palautui tähän kysymykseen yhteensä 34, joten yhdeksän vastaajaa jätti vastaamatta tähän kysymykseen. Kahdessa vastauksessa todettiin, että on liian aikaista kommentoida perusteita niiden voimaantumisen tai koulutuksen järjestämisen tuoreuden takia, joten näitä vastauksia ei analysoitu. Tarkastelu ulotettiin muihin vastauksiin, joten N=32. Näissä viesteissä annettiin selkeästi myönteistä, kriittistä tai kumpaakin palautetta joko yleensä opetussuunnitelman perusteista tai jostakin niiden osa-alueesta. Tyytyväisyyttä ja tyytymättömyyttä ilmaisseet näkemykset on eritelty jäljempänä omissa kategorioissaan. Lisäksi kolmannessa ryhmässä tarkastellaan ajatuksia kielellisistä opinnoista ja arvioinnista melko runsaan vastausmäärän (17 vastauksessa) ja painoarvon takia. Myös muiden opintojen arvioinnista sekä yleensä arvioinnin perusteista kirjoitettiin jonkin verran (8 vastauksessa). Näiden esittely on neljännessä kategoriassa.

Tyytyväisyys opetussuunnitelman perusteisiin

Uusia opetussuunnitelman perusteita kehitettiin erityisesti selkeydestä, joustavuudesta ja henkilökohtaisuudesta sekä konkreettisuudesta. Yhdeksässä kymmenestä tämän kysymyksen vastauksista (29 vastauksessa 32 eli 90,6 %) löytyi ilmaisu perusteiden myönteisistä piirteistä. Toisaalta useissa näistä oli lisäksi tyytymättömyyden ilmauksia (ks. muita kategorioita).

Perusteiden selkeydestä, toimivuudesta tai hyvästä rakenteesta oli kaikkiaan 16 mainintaa. Esimerkiksi:

”Bra struktur”.

”Uusi ops on selkeämpi kuin edellinen ops.”

”Asiasisältö on hyvä ja selkeä. Valinnaisuus on hyvä uudistus.”

”Tällä hetkellä ei mitään erikoista mielessä, olemme olleet tyytyväisiä tutkinnon perusteisiin.”

”Tällä hetkellä kokonaisuus on hyvä.”

Erään vastaajan mukaan opetussuunnitelman perusteet ovat *”raikkaat ja modernit”*. Yhdessä vastauksessa kiitettiin, että opinto-ohjauksen osio oli tarpeellinen uudistus.

Joustavuudesta, yksilöllisyydestä tai henkilökohtaisuudesta oli maininta kahdeksassa viestissä. Kuten seuraavissa näytteissä:

”Opetussuunnitelman perusteet soveltuvat hyvin opetuksen suunnitteluun ja käytännön toteutukseen. Ne ovat riittävän joustavat opiskelijoiden erilaiset taustat huomioiden”.

”Ops näyttää joustavalta, se on hyvä!”

”Paljon parannusta, liikkumaväljyyttä ja oppilaitoksen mahdollisuus räätälöidä ops omien suuntautumisien mukaan.”

Seuraavassa kiitetään opetussuunnitelman perusteiden olevan aikaisempia perusteita konkreettisemmat: *”Ovat lähempänä koulutuksen käytäntöä kuin edelliset”*.

Tyytymättömyys opetussuunnitelman perusteisiin

Kaikkiaan 11 vastauksessa 32 (34,4 %) arvosteltiin jotakin opetussuunnitelman perusteiden osa-aluetta tai yleensä perusteita kokonaisuutena. Lisäksi ruodittiin kielellisiä opintoja ja arviointia yleensä (ks. alla omia kategorioita). Puutteellisina koettuja piirteitä erottui seuraavista teemoista: *koulutuksen tai opetussuunnitelman perusteiden tai molempien rakenne, koulutuksen vaatimustaso sekä matemaattiset, tietotekniset ja luonnontieteelliset opinnot*.

Kolmessa vastauksessa ilmaistiin koulutuksen tai opetussuunnitelman perusteiden tai molempien rakenteellisia puutteita. Joustamattomuudesta kirjoitettiin esimerkiksi seuraavin ajatuksin:

”Liian koulumainen vieläkin”.

”Uusi ops on ok, vaikka se voisi mielestäni tarjota vieläkin enemmän vapautta vastata opiskelijoiden henkilökohtaisiin tarpeisiin.”

Uudet opetussuunnitelman perusteet suunniteltiin siten, että joustava rakenne sallii oppilaitosten paikallisille sovelluksille väljyyttä omiin opetussuunnitelmiin.

Ilmeisesti eräs vastaaja mielsi väljyyden epämääräisyytenä, kun hän arvioi opetussuunnitelman perusteita seuraavasti: *”Hyvät kokonaisuutena mutta ajoittain epämääräiset”*.

Tähän rakenteellisten epäkohtien alaryhmään sijoittui lisäksi yksi ajatus ohjausresurssista: *”Kräver mycket handledningsresurser”*. Eräässä vastauksessa todettiin, että opetussuunnitelman perusteiden sisällöt voisivat olla käytännönläheisempiä sekä ammatillista peruskoulutusta että työmarkkinoita ajatellen:

”Opetussuunnitelman perusteissa on paljon yleissivistäviä ja kotoutumista edistäviä aiheita, esimerkiksi kansalliset perinteet ja juhlapäivät, omaan ja suomalaiseen kulttuuriin liittyvät tavat. Voisi olla enemmän lähempänä ammatillista koulutusta ja työelämää olevia sisältöjä.”

Koulutuksen vaatimustasosta viestitettiin seuraavissa kolmessa näytteessä. Ensimmäisen mukaan koulutusohjelma on *”vaativa”*, varsinkin luku- ja kirjoitustaidottomille opiskelijoille (joskin kyseessä oleva koulutus ei ole heille suunniteltu eikä tarkoitettu, vaan mainittujen tarpeisiin vastaavia koulutuksia järjestetään toisaalla). Tässä toisessa otteessa vastaaja miettii, saavatko koulutuksen suorittaneet riittävät opiskeluvälmiudet jatkoa varten:

”Opetussuunnitelmassa esitetty vaatimustaso on tietyissä kohdissa kaukana tutkintoon johtavassa koulutuksessa tarvittavista valmiuksista erityisesti luetun ymmärtämisen osalta, esimerkiksi ”Opiskelija pystyy lukemaan muutamien kappaleen pituisia tekstejä eri aiheista”. Esimerkiksi hygieniapassi ja anniskeluasiat, joissa luettavaa on useita kymmeniä, ellei satoja sivuja.”
” – erityisesti ammatillisen koulutuksen vaativuuden selkeyttäminen voisi olla enemmän esillä valmistavassa.”

Kaksi vastaajaa näki puutteita matemaattisten, tietoteknisten ja luonnontieteellisten taitojen tavoitteissa ja sisällöissä. Ensimmäisen otteen kirjoittaja kokee, että tavoitteet on asetettu liian korkealle opiskelijoiden aiempaan osaamiseen nähden. Toisessa näytteessä puolestaan arvioidaan kyseessä olevien opintojen sisältöjen taroituksenmukaisuutta:

”Matemaattiset, tietotekniset ja erityisesti luonnontieteelliset taidot ovat tavoitteiltaan hyvin vaativia ottaen huomioon, että opiskelijoista alle puolet on opiskellut näitä asioita kotimaassa”.
”Mielestäni luonnontieteelliset taidot korostuvat ja sisällöt tuntuvat joiltakin osin tarpeettomilta toteuttamassamme aikuisille suunnatussa – – valmistavassa koulutuksessa. Niiden opetusta ei voi myöskään järkevästi yhdistää mielekkäisiin opetuskokonaisuuksiin, vaan ne jäävät hieman irralliseksi muusta koulutuksesta (esim. matematiikan apuvälineiden käyttäminen, fysiikan toimintaperiaatteiden tunteminen, kemian käsitteiden tunteminen, ihmiskehon toiminnan tunteminen).”

Palautetta opetussuunnitelman perusteiden kielellisistä opinnoista

Yli puolet vastaajista (53,1 % eli 17 vastaajaa 32) kirjoitti kielellisten taitojen opinnoista tässä kysymyksessä. Kategoriassa esitellään yhdessä sekä tyytyväisyyden että tyytymättömyyden näkemykset opetussuunnitelman perusteista. Pääpaino vastauksissa oli opetus-, vieraan- ja toisen kotimaisen kielen taidon arvioinnissa. Lisäksi esitettiin neljä muuta kielellisiin opintoihin kytkeytyvää ajatusta.

Suomen tai ruotsin kielen opintojen arvioinnista puhuttiin seitsemässä vastauksessa. Eräs vastaaja kiitteli, että uusissa opetussuunnitelman perusteissa korostuu käytännöllinen arjen kielitaito-osaaminen kielitieteellisen perustan sijaan. Kolmessa vastauksessa keuhuttiin kielitaidon mittaamisessa käytettävää eurooppalaisen viitekehyyksen kielitaidon tasojen kuvausasteikkoa. Esimerkiksi seuraavassa otteesta: ”*Suomen kielen arviointi S-merkinnällä ja eurooppalaisen viitekehyyksen kielitaitotasoasteikolla on hyvä*”. Myös yksi vastakkainen arvio esiintyi tästä: ” – – *suomen kielen taidon mittaaminen ja sijoittaminen asteikolle on kovin haastava tehtävä*”. Yhdessä vastauksessa pohdittiin kielen opetuksen maanlaajuisen arvioinnin yhteneväisyyttä kysymällä: ”*Ongelmia saattaa tuoda suomen kielen taitotason arviointi: Ovatko eri oppilaitosten S2-opettajien arvioinnit samassa linjassa?*”

Kolme vastaajaa pohti opiskelijoiden oletettua osaamistasoa kielitaidon kuvausasteikkoon nojaten. Eräs esimerkki: ”*Jos opiskelijan kielitaidon lähtötaso on A2.2, moni ei ehdi saavuttaa tavoitetta B1.2, joka on kuitenkin välttämätön, jotta opiskelija pystyisi suorittamaan koko ammatillisen tutkinnon*”. Myös seuraavassa puhutaan kielitaidon tavoitetason olevan joskus opiskelijoiden ulottumattomissa: ”*On – – huomattava, että kaikki mava-opiskelijat eivät saavuta koulutuksen aikana kielitaidon tavoitetasoa, ja heille pitäisi olla jatkoväyliä*”. Vastaaja jatkaa, että potentiaalisia jatkoväyliä on nyt rakenteilla hänen kunnassaan ja kyseisistä väylistä toivotaan hyviä ja vakiintuneita käytänteitä.

Seuraavassa näytteessä kuvastuu harmillisesti väärinymmärrys riittävästä opetuskielen taidosta. Koulutuksen järjestäjällä on epäselvyyttä siitä, voidaanko todistus koulutuksesta antaa myös opiskelijalle, jonka kielitaidon taso koulutuksen päättyessä on tasoarviota B1.2 alhaisempi kielitaidon kuvausasteikolla. Opetuskielen taitohan arvioidaan suoritettu-merkinnällä sekä kielitaidon kuvausasteikolla. Seuraavassa on ote itse vastauksesta:

”*Suomen kielestä: Ryhmään tulee niitäkin, joiden kielitaito kehittyy hitaasti. Melko kova vaatimus on sellaisille B1.2. Mielestäni todistus koulutuksesta pitäisi antaa myös sille, joka saa suomen kielestä tasoarvion B1.1. Jos tätä verrataan normaaliin kouluarvioon: siellä oppiaineen hyväksytyyn suoritukseen vaikuttaa myös opiskelijan aktiivisuus, kyky työskennellä ryhmässä etc. – – Siis en protestoi sitä, että tavoitetaso on B1.2 vaan sitä, ettei opiskelija voi saada täyttä todistusta koulutuksesta eikä siis voi saada lisäpisteitä tästä koulutuksesta.*”

Vastaajat kirjoittivat jonkin verran vieraan kielen ja eräässä vastauksessa toisen kotimaisen kielen (ruotsin) arvioinnista. Vieraan- ja toisen kotimaisen kielen hyväksyttävä suorituksen taso on nyt liian korkealla neljän vastaajan mielestä. Esimerkiksi seuraavassa ehdotetaan vieraan kielen minimivaatimusten laskemista kielen ollessa tässä englanti:

” – – *englannin kieli, jota koskee sama tasoarviovaatimus. Jos aloittaa nollasta ja äidinkieli on esim. arabia, taso A1.3. on vaikea saavuttaa 3 ov:n aikana niin kuin meillä on. Tässäkin toivon, että ahkerasta työnteosta palkitaan ja opiskelija saa suoritettu-merkinnän, vaikka taso jäisi alle A1.3:n.*”

Toinenkin kirjoittaja kertoi samasta ongelmasta. Tosin oppilaitos tarjoaa vain yhden opintoviikon laajuudelta vierasta kieltä, jonka aikana: ” – – *harva opiskelija voi saavuttaa hyväksyttävän suorituksen tason, koska opiskelee ensimmäistä kertaa*

tätä kieltä”. Seuraavassa puututaan sekä vieraan- että toisen kotimaisen kielen nykyisiin vaatimuksiin, ja tässäkin ehdotetaan minimivaatimusten tarkistamista. Lisäksi otteessa muistutetaan, että maahanmuuttajataustaiset opiskelijat ehtivät kehittää kielitaitoaan myös myöhemmissä opinnoissa:

”Ongelmana pidämme vieraiden kielten ja toisen kotimaisen kielen arviointia. – – hyväksyttäväksi osoittava taitotaso (A1.3) on kokemustemme pohjalta liian korkea, eli sitä ei valmistavan aikana ehditä saavuttaa. Samoin seudullamme tärkeän ruotsin kielen opiskelun maahanmuuttaja yleensä aloittaa vasta valmistavassa ja sen aikana taitotason A1.3 saavuttaminen on ulottumattomissa monien kohdalla. Kannattaisimme vaatimattomampaa minimitasoa. Maahanmuuttaja on yleensä innokas kielenopiskelija, ja hän voi kuitenkin myöhemmin ammatillisen koulutuksen aikana vähitellen tuki-toimin kehittää kielitaitoaan suomalaisten opiskelijoiden kielitaitoa vastaavaksi.”

Arviointinäkökulman lisäksi neljässä yksittäisessä vastauksessa paneuduttiin kielellisiin opintoihin muista näkökulmista. Eräässä vastauksessa todettiin, että opiskelijoiden oman äidinkielen opetuksen järjestäminen on nyt hankalaa. Toisessa toivottiin, että *”Suomen kielen opetusta voisi opsin avulla ohjata enemmän integroituu ja toiminnalliseen suuntaan”*. Myös kolmannessa vastauksessa oli nähdäksemme samaa tematiikkaa kuin edellä mainitussa otteessa; siinä esitettiin, että opetuskielen opetus integroitaisiin koulutuksessa paremmin muihin sisältöalueisiin, jolloin kieltä harjaannutettaisiin varsinaisten kieliopintojen lisäksi myös ammatillisissa aineissa. Eräässä vastauksessa puolestaan harmiteltiin, että opiskelijat viestivät vapaa-ajalla mieluiten omalla äidinkielellään, jolloin: *”Iso ongelma suomen kielen oppimisessa on puhetilanteiden puute. Suomea puhutaan ainoastaan koulussa –”*.

Arviointiin ja arvioinnin perusteisiin liittyvää palautetta

Tähän kategoriaan paikannettiin muihin kuin kielellisiin opintoihin liittyneet näkemykset arvioinnista. Ryhmään sijoitettiin ilmaukset kysymykseen 32 tulleista 9 vastauksesta (28,1 % kysymyksen vastauksista), joista kuudessa moitittiin ja kolmessa kiitettiin arviointiperusteita tai arvioitavia opintokokonaisuuksia tai näitä molempia. Joissakuissa palautteissa mainitaan tarkasti, minkä opintosisältöjen arviointia kommentoitiin, kun taas eräissä on käsitelty arviointia yleisesti.

Seuraavassa esitellään neljä yleisluontoista näkemystä; tarkastelussa ei siis ilmeisesti ole mikään yksittäinen oppiaine, vaan arvioinnin perusteet yleensä. Eräässä vastauksessa koettiin, että arviointikriteerit ovat *”– – viimeistelemättömiä ja epäloogisia”*. Toisen vastaajan mukaan *”Arvioitavat kokonaisuudet ovat isohkoja, jotta arviointi tukisi oppimisprosessia”*. Kolmannessa ilmauksessa esitettiin ilman konkreettisia ehdotuksia, että *”opsin arviointikriteerejä tulisi muokata tukemaan arvioivan opettajan työtä”*. Myös seuraava näyte arviointiasteikkouudistuksesta ja sen koetusta epäoikeudenmukaisuudesta paikantui käsillä olevaan kategoriaan:

”Ymmärrän kyllä että yhtenäistämisen johdosta muuttui arviointiasteikko kolmiportaiseksi. Mielestäni se ei kuitenkaan ole hyvä asia. Tällöin juuri ja juuri T1 saanut henkilö saa saman arvosanan kuin lähes H3 saanut henkilö, joka kuitenkin sai T2, eli nyt molemmat henkilöt saavat saman eli tyy-

dyttävä 1. Tästä johtuen opiskelijat kokivat uuden arviointiasteikon epäoikeudenmukaisena.”

Edellisessä vastauksessa esitettiin lisäksi, että käyttöön otettaisiin eri sisältöalueiden osaamisen tarkentava opintokortti:

”Mielestäni todistuksen mukana pitäisi olla myös opintokortti, jossa näkyisi tarkemmin eri osioista tulleet suoritukset. Nyt todistuksessa on yksi arvosana esim. vain yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen kohdalla, vaikka siihen sisältyy eri osioita. Samoin matemaattiset, tietotekniset ym. on yhdistetty todistuksessa vaikka joku henkilö, joka on heikko matematiikassa, voi olla tosi hyvä tietoyekniikassa”.

Myös seuraavassa otteessa pureudutaan kulttuurintuntemuksen jakson arviointiin: *”Arviointi on kohtuuttoman vaikeaa esimerkiksi kulttuurintuntemuksen osalta: asenteita on vaikea opettaa saatikka sitten mitata. Siinä kohtaa S-merkin tulisi olla riittävä”.* Myös seuraavassa vastauksessa esitettiin yhteiskuntatietouden ja kulttuurintuntemuksen sekä lisäksi matematiikan, tietotekniikan ja luonnontieteiden sekä terveyden ja hyvinvoinnin jaksoihin suoritettu (S)-merkintää perusteluna: *”– – numeerisen arvioinnin antaminen joissakin aineissa tuntuu turhalta ja vaikealta”.* Matemaattisten aineiden kriittistä tarkastelua oli myös eräässä otteessa, jossa koettiin kyseessä olevien aineiden arviointitaulukossa olevan *”– – jonkinlaista epäloogisuutta”.*

Arvioinnin uusia perusteita puolestaan kehui kolme vastaajaa. He kokivat, että arvioinnin ohjeistus on opettajan työtä tukevaa:

”Selkeät arviointiperusteet helpottavat arviointia”.

”Opintojen arviointi on järkevöitynyt. Opintojen tavoitteet ja arviointiohjeet tukevat opetussuunnitelman laatimista.”

9.3 Koulutuksen yleinen kehittäminen

Kyselyssä pyydettiin vapain sanoin toiveita ja ideoita maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen kehittämiseksi. Edellisissä alaluvuissa 9.1 ja 9.2 tarkasteltiin saapuneita vastauksia, joissa kommentoitiin opiskelijavalinnan yleisiä kriteerejä sekä opetussuunnitelman perusteita. Tässä osuudessa analysoidaan kysymyksen 39 aineisto (N=33) koulutuksen yleisestä kehittämisestä.

Koulutuksen laajuus ja sisältö

Maahanmuuttajien ammatillisen peruskoulutuksen valmistavan koulutuksen laajuuteen ja pituuteen otti kantaa 12 vastaajaa 33 eli useampi kuin joka kolmas vastaajista (36,4 %). Seuraavassa on näkemyksiä, joissa kaikissa esitetään opiskeluajan yksilöllistämistä ja pidentämistä tarpeen mukaan. Esimerkiksi: *”Yksilöllinen opiskelu-aika 1–2 vuotta”.* Ja muita otteita:

”Osalla opiskelijoista perustaidot ovat koulutukseen tullessa niin heikot, että 40 ov on liian vähän valmentamaan heitä ammatillisiin opintoihin”.

”Möjlighet till förlängd utbildning enligt studerandes behov.”

”Koulutus on monelle hieman liian lyhyt. Kaikki eivät saavuta – – ammatillisissa opinnoissa vaadittavaa monipuolista kirjallista kielitaitoa. Puolen-

kin vuoden pidennys edistäisi ammattiopinnoissa tarvittavia valmiuksia.”
”Yksilöllinen opiskeluaika 1–2 vuotta.”

Eräs vastaajista ehdotti koulutuksen uudelleen suorittamisen mahdollisuutta: *”Tarvittaessa mavan voisi käydä uudestaan tai se olisi kaksivuotinen”*. Toisen vastaajan idea valmistavaa opetusta edeltävästä koulutuksesta oli seuraava: *”Pitäisi olla ”valmistavan valmistava” jakso peruskoulutuksesta tuleville opiskelijoille, joiden suomen kielen taito tai opiskelutaidot ovat vielä puutteelliset”*.

Koulutuksen laajuuden lisäksi myös sen sisältöä arvioitiin. Kaikkiaan 11 koulutuksen järjestäjää eli 33,3 prosenttia tähän kysymykseen vastanneista ehdotti koulutuksen sisällön muokkausta tai uusia sisältöalueita. Seuraavassa on muutama esimerkki:

”Sisällöistä puuttuu kuitenkin opiskelijoiden kotoutumisprosessin vaiheiden huomioiminen.”

”Sisältöjä on kehitettävä jatkuvasti vastaamaan vastaanottavien oppilaitosten odotuksia.”

”Olisi hyvä, jos joitakin valmistavan koulutuksen ops-sisältöjä voisi vaihtaa ”oikeisiin” perustutkinnon opetussisältöihin tai osiin (esim. osa luonnontieteellisistä taidoista). Valinnaisia opintoja 0–4 ov on aika vähän tätä tarkoitusta varten.”

Tästä samasta mahdollisuudesta tarjota opiskelijoille perustutkinnon osia jo valmistavassa koulutuksessa puhui myös toinen vastaaja, mutta hän ei maininnut esimerkkejä oppiaineista: *”– tarjoaisimme mielellämme opiskelijoille mahdollisuuden suorittaa jo mavan aikana joitakin perustutkinnon koulutusosioita, mutta ops antaa siihen vain rajalliset mahdollisuudet (4 ov valinnaisia opintoja)”*. Edelliset otteet pureutuivat yleisesti koko koulutuksen rakenteeseen ja sisältöön, kun taas seuraavassa kolmessa ilmauksessa ehdotetaan konkreettisemmin tiettyjen opintokokonaisuuksien muokkausta tai aivan uusien perustamista:

”Opiskelijat toivoisivat, että opetussuunnitelmaan kuuluisi myös liikuntaa”.

”Koulutus voisi sisältää enemmän käden taitoja, käytännön ja työtoiminnan opetusta ja ohjausta: kuten kotitaloutta, käsitöitä, puutarhanhoitoa jne.”

”Ihmiskehon toiminnan tunteminen yhdistyisi helposti terveys ja hyvinvointi -osioon, sikäli kun se on pakko ottaa mukaan tutkinnon perusteisiin.”

”– suosittelava koulutus voisi olla ensiapu-kurssi, jonka ottamista - - harmitsemme jo nyt.”

Kaksi vastaajaa kertoi järjestävänsä hygieniapassi-koulutusta jo valmistavien opintojen aikana. Toinen näistä kertoi hyvästä käytänteestään kahden eri passin järjestämisessä: *”Tarjoamme mava-opiskelijoille mahdollisuuden suorittaa hygieniapassi ja anniskelupassi opintojen aikana. Tämä helpottaa työssäoppimispaikan (ja myös mahdollisesti työpaikan) hankkimista – –”*. Yksi kirjoittaja pohti, onko mielekästä opiskella valmistavassa koulutuksessa oppiainekohtaisesti. Hän kertoi, että oppilaitoksessa on mietitty sisällön paikantamista temaattisiin kokonaisuuksiin oppiainerajojen sijasta: *”Esillä on ollut myös laajempi integrointi eli opetusohjelman rakentaminen teemojen ympärille irrallisten oppiaineiden sijaan”*.

Edellisten ehdotusten lisäksi vastauksissa pohdittiin ammattialoihin tutustumista. Tähän kaipasi lisähuomiota kaksi vastaajaa:

”Se (opetussuunnitelman perusteet) painottuu opiskeluvälineiden parantamiseen, mutta opiskelijat toivovat vielä lisää ammattialoihin tutustumista, sekä muitakin ammattialoja kuin ravintola- ja cateringalan. Esimerkiksi elintarvikealaan ja vaatetusalaan tutustujia olisi aina jonkin verran”.

”Koulutuksessa täytyisi yhä enemmän tutustua ammatilliseen koulutukseen, ja lisätä opiskelijoiden tietoja ammateista sekä niiden asettamista vaatimuksista.”

Koulutuksen yksilöllisyys ja joustavuus

Useassa vastauksessa mainittiin opiskelijoiden erilaiset koulutukselliset tarpeet ja odotukset sekä vaihtelevat osaamisen lähtötasot. Yhteensä kahdeksassa vastauksessa (24,2 %) peräänkuulutettiin sitä, kuinka tärkeää on kohdata valmistavan koulutuksen opiskelijat yksilöllisesti ja joustavasti. Seuraavissa otteissa kiinnitetään huomio opiskelijoiden erilaisen koulutustaustan sekä jälkimmäisessä lainauksessa myös kulttuuritaustan opiskelijoihin:

”Tarvitaan erilaisia ryhmiä erilaisille oppijoille (esim. koulua käymättömät, peruskoulun suorittaneet)”.

”Meidän mava-opiskelijoilla on erityisesti matematiikka tuottanut hankaluuksia. Tukiopetusta tulisi tarjota matemaattisen osaamisen vahvistamiseksi, varsinkin monilla afrikkalaistaustaisilla opiskelijoillamme on ollut huomattavia puutteita perusteissa.”

Tähän kategoriaan sijoitetuissa ilmauksissa oli muun muassa puhetta, että heterogeenisissä ryhmissä ”– – tarvitaan opetuksen alussa tasoryhmiä, opetuksen eriyttämistä – –.” Eräs vastaaja pohti, että joillekin ”nuorille ammattistarttikin voisi olla vaihtoehto”. Yksilöllisyyttä ja joustavuutta tarvitaan paitsi koulutuksen rakentamisessa myös opiskelijan muun elämänpolun ymmärtämisessä; kolme vastaajaa kirjoittikin kotoutumisen tärkeydestä: ”Pituuteen tarvitaan enemmän joustoa, tai sitten joustoa pitäisi olla kotoutumiskoulutuksessa”. Sekä toisena esimerkkinä: ”– – kotoutuminen on monella valmistavan koulutuksen opiskelijalla vielä kesken”.

Työssäoppiminen ja työelämäyhteydet

Kuusi vastaajaa (18,2 %) toivoi valmistavaan koulutukseen vahvempia työelämäyhteyksiä ja työssäoppimisen kehittämistä. Vastauksissa painotettiin varsinkin opetuskielen harjoittelua. Seuraavassa esimerkkejä:

”Työssäoppimisjaksoa voisi kehittää (esim. sen kytkeminen paremmin suomen kielen opiskeluun”.

”Ammatinvalinnan ohjausta tulisi lisätä ehkä työhön tutustumisen kautta, jolloin myös suomi toisena kielenä -opetuksessa voitaisiin tuoda esiin ammattisanastoja ja päästä niiden opetteluun alkuun.”

”Jos tie ei heti aukene ammatilliseen koulutukseen, niin tiettyyn ammattiin suuntaava jakso voisi olla lisäpalikkana. Esimerkiksi 20 ov, joka olisi työelämäpainotteista ja kielen harjaannuttamista käytännössä.”

Eräs vastaaja toivoi työharjoittelujen pidentämistä kaikilla opiskelijoilla seuraavasti: ”– – työharjoittelua voisi pidentää kaikilla, nyt teemme sen tarvittaessa hopsisin mukaan”.

Kahdessa muussa viestissä puhuttiin työelämälähtöisyydestä ja erilaisista oppimisen tavoista:

”Työelämäyhteyksiä tulisi edelleen kehittää, ja oppisopimusmahdollisuuksiin tulisi lisätä perehdytystä”.

”Työelämälähtöinen toteutusmalli palvelisi paremmin opiskelijoita, joita teoriapainotteinen opetus oppilaitoksessa ei motivoi.”

Nuorten ja aikuisten sovellukset

Tämän lukuvuosikatsauksen perusteella kaksi koulutuksen järjestäjää oli valmistavassa koulutuksessa laatinut erilliset opetussuunnitelmat nuorille ja aikuisille opiskelijoille (ks. tämän tilannekatsauksen luku 4.4). Tätä suunnitelmien erillisyyttä ei edellytetä opetussuunnitelman perusteissa, vaan oppilaitokset saavat itse laatia tarpeisiinsa opetussuunnitelmat. Kyselyssä tuli kuitenkin neljässä vastauksessa (12,1 %) esille kiinnostus nuorten ja aikuisten koulutuksen eriyttämiseen. Kaksi otetta:

”– – aikuisoppilaitoksessa talokohtaisessa opsissa täytyy näkyä aikuispedagogiikka”.

”Tutkinnon perusteiden pitäisi sallia aikuisten ja nuorten opetuksen eriyttäminen – –. Aikuiset hakeutuvat usein näyttötutkintona suoritettavaan perustutkintokoulutukseen, jolloin koulutukseen valmistavan koulutuksen ei tarvitsisi valmistaa aivan kaikkiin opetussuunnitelmaperusteisen koulutuksen opetussisältöihin.”

Yhdessä vastauksessa perusteltiin, että nuorten ja aikuisten koulutusta tulisi eriyttää oppilaitoskohtaisissa suunnitelmissa siksi, koska *”– – nuoret tarvitsevat enemmän perusvalmiuksia, joita aikuisilla jo useimmiten on”*. Eräs vastaaja olisi halukas opetussuunnitelman perusteiden erillisyyteen. Hän toteaa seuraavasti: *”Ehkä tulevaisuudessa voisi olla omat opetussuunnitelman perusteet aikuisille”*.

Opiskelijahuolto

Kolme vastaajaa (9,0 %) kiinnitti huomion opiskelijahuollon kehittämiseen. Riittämättömyyttä nähtiin muun muassa opintojen ohjauksen resursseissa ja psykososiaalisen tuen tarjonnassa. Eräässä tämän ryhmän otteessa todetaan yleisesti, että: *”Oppilashuoltotoimenpiteitä pitäisi kehittää enemmän – –”*. Seuraavassa kahdessa vastauksessa harmitellaan, että ohjaus jää liiaksi opettajan tehtäväksi. Kirjoittajat esittävät, että ohjauksen henkilöresursseja tulisi tarkistaa. Toisessa vastauksista ehdotetaan opiskelijoiden tueksi soveltuvan koulutuksen ammattilaisia, kuten sosiaalialan korkeakoulututkinnon suorittaneita:

”Mava-koulutuksen aikaisen ohjauksen resursseja on lisättävä. Kaikissa oppilaitoksissa ei ole maahanmuuttajaopoa tai opolla ei ole tarpeeksi resursseja ohjaamiseen, jolloin ohjaus saattaa jäädä liiaksi opettajien vastuulle. Tämä lienee koulutuksen järjestäjän kanssa sovittava asia, mutta haluan tässä korostaa ohjauksen merkitystä mava-koulutuksessa”.

”Runsaasti tukitoimia tarvitaan psykososiaalisissa ongelmissa, koulunkäynti- ja työkultuurin oppimisessa jne. Tämä tukitehtävä lepää liiaksi opettajien harteilla siihen tarvitaan omaa henkilökuntaa, jolla on koulutus ja resurssit (aika) kyseiseen tehtävään. Valmistavien luokkien opetuksen tukena voisi olla esimerkiksi sosionomeja tms. koulutuksen omaavia”.

Yksittäiset ehdotukset

Edellä esiteltyjen vastausten lisäksi kyselyyn saapui muutama yksittäisen teeman viesti. Nämä neljä ilmausta (12,1 %) eivät sijoittuneet selkeästi aiemmin mainittuihin kategorioihin, joten ne esitellään kukin erillään. Lopuksi esitellään kaksi ehdotusta, joista kumpaankin saapui kaksi sisällöllisesti yhdenmukaista vastausta (osuus vastaajista on tässäkin 12,1 %).

Yhdessä vastauksessa vedottiin opiskelijoiden taloudellisen toimeentulon puolesta: ”*Pitäisi helpommin saada rinnasteinen päätös työvoimatoimistolta, taloudelliset esteet estävät monen kiinnostuneen osallistumasta koulutukseen*”. Toinen kirjoittaja piti tärkeänä, että peruskoulutusta vailla olevat aikuiset saisivat valmistavan koulutuksen yhteydessä perusopetusta: ”*Peruskoulun oppimäärän suorittamisen mahdollisuus (aikuiset vailla ko. koulutusta kotimaassaan olevat)*”.

Eräs vastaaja otti kantaa koulutuksen järjestäjien lupamenettelyyn. Hänen mukaansa opetuskieltä ruotsia, opiskelumahdollisuuksia sekä työelämäyhteyksiä tai -osaamista tulee painottaa koulutuslupaa myönnettäessä: ”*Tillstånd för utbildningen borde begränsas till utbildningsordnare som ordnar grundläggande yrkesutbildning, men betoning på svenska och studiefärdigheter och arbetslivskunskap*”. Seuraavassa otteessa ehdotetaan aloituspaikkojen lisäystä valmistavaan koulutukseen, koska: ”– – *koulutus on hyvä pohja ja auttaa varsinkin nuoria maahanmuuttajia pääsemään koulutukseen ja selviytymään siitä*”.

Lopuksi kuvataan kaksi viimeistä teemaa, jotka eivät ilmausten pienten lukumäärien johdosta ryhmittyneet omiksi kategorioikseen tai kuuluneet vaivatta mihinkään edellä mainittuihin luokitteluihin. Ensinnäkin, kaksi vastaajaa (6,0 %) kirjoitti alakohtaisen koulutuksen kehittämistä. Alakohtaisesti suunnatusta koulutuksesta kirjoitettiin seuraavasti:

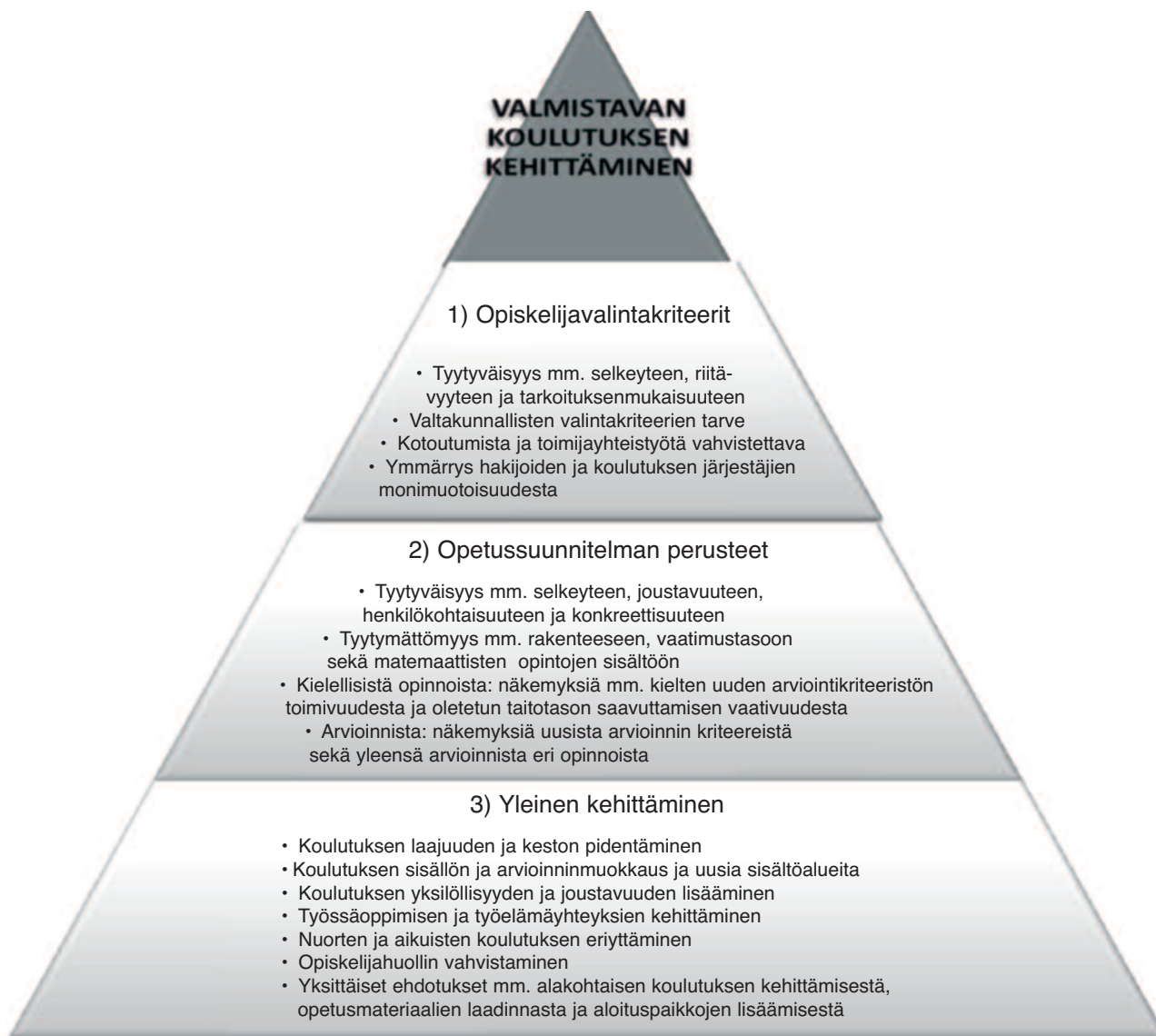
”Valmistava koulutus voisi olla enemmän jo tietylle alalle tai aloille suuntaavaa – –.”

”Alakohtainen koulutus antaisi oletettavasti paremmat valmiudet, mutta monilla paikkakunnilla sitä lienee vaikea järjestää saman alan hakijoiden vähäisyyden vuoksi.”

Toiseksi, kaksi vastaajaa (6,0 %) näki valtakunnallisten ja yhteisten opetusmateriaalien laadinnan tarpeelliseksi. Vastaajat argumentoivat esimerkiksi, että yhteiset materiaalit lujittaisivat yhteismitallisuutta:

”Koska koulutus on valtakunnallista ja vuosittain toistuvaa, olisi mielestäni järkevää kehittää juuri tätä koulutusta varten yhteistä materiaalia. Suomen kielen materiaalia jo onkin mukavasti, mutta perusmateriaali esim. suomalaisesta yhteiskunnasta, historiasta ja kulttuurista voisi olla paikallaan. Myös matemaattisiin ja luonnontieteellisiin aineisiin voisi koota perusmateriaalin, jota opettaja voisi sitten käyttää ryhmän tarvitsemalla tavalla. Näin taattaisiin koulutukseen vielä vankempaa yhteismitallisuutta ja turvataisiin esim. matematiikan ja luonnontieteiden perustermistön oppiminen.”
”Lisää opetusmateriaalia selkokielellä, kuten esimerkiksi virtuoopo ja Duuniin.”

Yhteenveto vastaajien kehittämisehdotuksista

KUVIO 8. Yhteenveto aineistossa esiintyneistä kehittämisehdotuksista kolmessa osassa: yleisiä opiskelijavalintakriteerejä, opetus-suunnitelman perusteita ja yleensä koulutuksen kehittämistä koskevat näkemykset. Kysymykset 27, 33 ja 39. N=27, 32 ja 33

10 Tulosten tarkastelu

Käsillä olevassa tilannekatsauksessa on esitelty maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestämistä lukuvuonna 2008–2009. Opetushallitus laati ja lähetti kyselyn kaikille 52 koulutuksen järjestäjälle keväällä 2009 (ks. liitteet 2 ja 3). Vastauksia palautui 40 koulutuksen järjestäjältä, joten vastausprosentti on melko hyvä, 77 prosenttia (ks. liite 4). Kolme vastannutta koulutuksen järjestäjää ilmoitti, ettei järjestänyt lukuvuonna valmistavaa koulutusta. Monissa kysymyksissä (esimerkiksi opiskelijoiden sukupuoli tai ikä) vastaukset olivat melko yhteneväisiä koulutuksen järjestäjien kesken, kun taas toisissa (kuten koulutuksen kehittämiseen liittyvät kysymykset) vastausten kirjo oli suurempi. Opetushallitus on laatinut valmistavan koulutuksen tilannekatsauksen noin kahden vuoden välein koulutuksen järjestämisvuodesta 1999 alkaen. Tässä tilannekatsauksessa painopisteinä olivat

- opiskelijavalinta
- koulutuksen paikallinen toteuttaminen
- ajatukset uusista opetussuunnitelman perusteista
- koulutuksen kehittämistarpeista.

Laadulliset vastaukset käsiteltiin teema-analyysin keinoin, jolloin vastaukset purettiin eri ilmaisuihin ja koottiin ala- ja yläkategorioihin. Katsaus rakennettiin yhdeksään osaan, joissa kussakin käsitellään kyselyn tulokset aihealueittain. Tässä tarkasteluosuudessa tiivistetään lyhyesti kyselyn anti.

10.1 Opiskelijoita koskeneita tietoja

Taulukossa 18 ilmenevät lukuvuoden opiskelijoiden lukumääriä koskevat tiedot. Tuoreen tiedon rinnalla on esitetty mahdollisuuksien mukaan vertailu lukuvuoden 2005–2006 tilannekatsaukseen (lähde Aunola ym. 2006). Kyselyn perusteella 986 opiskelijaa valittiin valmistavaan koulutukseen lukuvuoden 2008–2009 aikana. Tämä on yli kaksisataa opiskelijaa enemmän kuin aikaisempaan tarkasteluajanjaksona. Ilmoitettu opiskelijamäärä edustaa melko kattavasti Opetushallituksen valtion-osuustilaston mukaista keskimääräistä opiskelijamäärää lukuvuodelta 2008–2009, joka oli 1 284 opiskelijaa. Tieto on mainitun lukuvuoden kahden eri laskenta-ajan keskiarvo. Keskeyttäneitä opiskelijoita oli kuluneen lukuvuoden aikana 162 eli vähän yli 16 prosenttia koulutukseen valituista opiskelijoista. Keskeyttämisprosentti (16,4 %) oli nyt vajaa neljä prosenttia pienempi kuin kolmen vuoden takaisessa tarkastelussa (20,2 %).

TAULUKKO 18. Koulutukseen hakeneet, valitut ja keskeyttäneet opiskelijat lukuvuonna 2008–2009 ja vertailu mahdollisuuksien mukaan aikaisempaan tarkasteluun (Aunola ym. 2006) N=37 ja N=30

Tiedot koulutuksen opiskelijoista kyselyn perusteella	Lv 2008–2009 (N=37)	Vrt. 2005–2006 (N=30)
Hakeneet opiskelijat (lkm)	1785 (joista valittiin 55,2 %)	–
Valitut opiskelijat (lkm)	986, joista ruotsinkiel. 41	770 (+ 216 opiskelijaa)
• naisia	62 %	58 %
• miehiä	38 %	42 %
• suurin ikäluokka opiskelijaedustukseltaan	21–30-vuotiaat 38 %	–
• suurin kansalaisuusryhmä opiskelijaedustukseltaan	venäläiset 27,6 %	–
Keskeyttäneet opiskelijat (lkm ja osuus)	162 / 16,4 %	20,2 % (- 3,8 % valituista)

Keskeyttämistä ehkäiseviä tekijöitä olivat muun muassa ryhmän vastuuopettajien osaamisen lisääntyminen ja opiskelijahuollon ohjauksen tehostuminen. Osansa on varmasti myös luvussa 7.2 luetelluilla toimenpiteillä, kuten moniammatillisella yhteistyöllä ja opetuksen eriyttämisellä opiskelijoiden erilaisiin tarpeisiin. Moni vastaaja kirjoitti kuitenkin, että opinto-ohjaukseen tarvitaan lisää voimavaroja, sekä aika- että henkilöstöresursseja. Tässä on varmasti eräs koulutuksen kehittämisen tarve.

Tilannekatsauksessa kartoitettiin tietoa siitä, mistä syistä opiskelijat keskeyttivät valmistavan koulutuksen. Kaikkiaan noin 60 prosenttia vastaajista mainitsi, että ainakin yksi keskeyttäneistä opiskelijoista jätti valmistavan koulutuksen kesken siksi, että pääsi joko ammatilliseen tutkintoon johtavaan tai muuhun koulutukseen kesken lukuvuoden. Tällöin kysymyksessä on positiivinen keskeyttäminen. Noin 36 prosenttia niistä vastaajista, jotka seuraavat opiskelijoidensa sijoittumista valmistavan koulutuksen jälkeen, kertoi ainakin osan koulutuksesta valmistuneista opiskelijoistaan hakevan koulutuksen tavoitteen mukaisesti ammatilliseen peruskoulutukseen. Kaikista saapuneista vastauksista ei kuitenkaan selvinnyt, tarkoittiko tutkintoon johtavan ammatillisen peruskoulutuksen maininta pelkkää hakemista vai myös pääsemistä koulutukseen. Yleisemmin sijoituttiin työmarkkinoille ja tutkintoon johtamattomiin koulutuksiin. Vastanneista 79,5 prosenttia ilmoitti seuraavansa opiskelijoidensa sijoittumista maahanmuuttajien ammatilliseen koulutukseen valmistavasta koulutuksesta valmistumisen jälkeen.

Tänä lukuvuonna maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijoista yli 60 prosenttia oli naisia. Naisia oli enemmistö myös edellisessä tarkastelussa lukuvuodelta 2005–2006, kun 2000-luvun alussa miehiä oli kaksi kolmesta opiskelijasta. Valmistavan koulutuksen opiskelijoista suurin osa oli nuoria aikuisia. Eniten oli 21–30-vuotiaita ja toiseksi eniten seuraavaksi vanhinta ikäluokkaa eli 31–40-vuotiaita edustaneita opiskelijoita. Muutama vastaa-

ja toivoi tässä kyselyssä, että jatkossa koulutusta suunniteltaisiin eriytetymmin nuorille ja aikuisille.

On lisäksi pohdinnanarvoista, mihin aivan nuorimmat, perusopetuksesta juuri valmistuneet nuoret maahanmuuttajataustaiset sijoittuvat. Onko heidän paikkansa tässä valmistavassa koulutuksessa vai muussa valmentavassa tai valmistavassa muodossa? Kansalaisuustiedot olivat myös kiinnostavia tässä tilannekatsauksessa. Suurin kansalaisuusryhmä (melkein 28 %) olivat nyt venäläiset tai venäläistäustaiset. Tämä oli odotettu tulos verrattaessa venäläisten merkittävään osuuteen Suomen maahanmuuttajataustaisista. Toiseksi ja kolmanneksi eniten oli somalialaisia ja afgaanitaustaisia. Vastausten mukaan opiskelijoita oli yhteensä 42 eri kansalaisuudesta tai lähtömaasta.

Saattaisi olla miettimisen paikka, vastaako nykyinen valmistava koulutus eri puolilta maailmaa tulleiden, eri kulttuuritaustaisten opiskelijoiden tarpeisiin. Samassa opiskeluryhmässä saattaa olla usealta eri maantieteelliseltä alueelta lähteneitä opiskelijoita. Lähtömaiden koulutusjärjestelmät ja tutkintokäytänteet saattavat poiketa huomattavastikin toisistaan. On tärkeää, että opiskelijoiden osaaminen tunnustetaan ja tunnustetaan. Osaamisen tunnustaminen ja tunnustaminen nimettiin yleisimmin henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadinnan ongelmaksi. Lähes 32 prosenttia vastanneista katsoi, että on vaikeaa saada luotettavaa tietoa, kuten dokumentteja opiskelijan osaamisesta.

10.2 Keskeisiä tuloksia

Kyselyyn osallistuneet valmistavan koulutuksen järjestäjät vastasivat yhdenmukaisesti kysymykseen, joka koski uusien opetussuunnitelman perusteiden käyttöönottoa. Kaikki 39 järjestäjää (100 %) ilmoitti ottaneensa käyttöön 1.8.2008 Opetushallituksen määräyksestä voimaan astuneet opetussuunnitelman perusteet. Lukuvuoden 2008–2009 tilannekatsausaineistossa nousi voimallisesti esiin opetuskielen osaamisen tärkeys. Moni koulutuksen järjestäjä koki, että opiskelijoiden suomen tai ruotsin kielen osaaminen vaikuttaa ratkaisevasti jatko-opintoihin pääsemiseen tai työllistymiseen. Usea vastaaja oli huolissaan siitä, ehtivätkö eri lähtötasojen opiskelijat saavuttaa riittävän opetuskielen taidon valmistavan koulutuksen aikana. Kyselyssä tuli esille, että keskimäärin opetuskieltä järjestettiin noin 16 opintoviikon laajuudelta lukuvuoden aikana. Moni vastaaja pohti eurooppalaisen kielitaidon tasojen asteikkoa opetuskielen arvioinnissa. Joidenkin mielestä taso B1.2 koulutuksen jälkeen on liian monen opiskelijan ulottumattomissa. Toiset taas pohtivat, onko keskimäärin opiskelijan kielitaitoa vastaava A2.2-taso valmistavan koulutuksen alussa sopiva. Joidenkin vastaajien mukaan kielitaidon arviointi kielitaidon tasojen asteikolla on haastavaa, kun taas jotkut koulutuksen järjestäjät kiittivät sen selkiytäneen arviointityötä. Oli myös epäselvyyttä siitä, voiko todistusta koulutuksesta antaa opiskelijalle, jonka opetuskielen osaaminen ei yllä oletettuun B1.2-tasoon. Täällä saattaa olla jatkossa tarkemman ohjeistuksen paikka. Myös muista kielioopinnoista kuin suomi tai ruotsi toisena kielenä -opinnoista puhuttiin.

Oman äidinkielen, toisen kotimaisen sekä vieraan kielen järjestämisen ja arvioinnin hankaluudesta kirjoitti muutama vastaaja. He kokivat, että opintoviikkomääräisesti näiden muiden kielten opetus ei ole riittävää. Myös hyväksyttävän suorituksen taso miellettiin usein liian korkeaksi. Opetussuunnitelman perusteiden mu-

kaanhan koulutuksen järjestäjät saavat itse järjestää kieliopintonsa valitsemallaan laajuudella 10 ja 20 opintoviikon väliltä siten, että ensisijaisesti tarjotaan suomea tai ruotsia toisena kielenä. On huomattava, että yhdellä koulutuksen järjestäjällä pelkästään opetuskielen opintoviikkomäärä ylitti kaikkiin kielellisiin opintoihin varatun 20 opintoviikon laajuuden. Vastaavasti suppein tarjottu laajuus oli 9 opintoviikkoa. Näin kaikki valmistavan koulutuksen opiskelijat eivät saa yhteneväisiä mahdollisuuksia ainakaan opetuskielen opiskeluun ympäri maata. Myös ruotsinkielisen koulutuksen suppeahkot suomen kielen opinnot herättivät huomiota. Jatkossa voisi olla kiinnostavaa kysyä koulutuksen järjestäjiltä myös muiden kielten eli toisen kotimaisen kielen, vieraan kielen tai oman äidinkielen opetuksen opinnoista laajemmin.

Tilannekatsauksessa 2008–2009 ilmeni myös muita pohdinnan arvoisia asioita. Eräs aiheista oli valmistavan koulutuksen laajuus ja kesto. Opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus on 20–40 opintoviikon laajuista ja kestää noin puolesta vuodesta vuoteen. Enemmistö toteutti koulutuksen lähempänä laajinta mahdollista eli 40 opintoviikon laajuutta. Keskimäärin koulutus oli noin 38 opintoviikon laajuinen vastanneiden järjestäjien kesken. Muutama vastaaja tosin ilmoitti oma-aloitteisesti, että vaikka he järjestävät täyden tai lähes täyden 40 opintoviikon koulutuksen, koulutuksen kesto ja sisältö räätälöidään yksilöllisesti kunkin opiskelijan osaamisen mukaan. Esimerkiksi yksi vastaaja kirjoitti, että opiskelijoiden enemmistö sai todistuksen koulutuksesta vain 20 opintoviikon perusteella, vaikka koulutusta järjestettiin joillekuille 40 opintoviikon laajuudella. Valmistavan koulutuksen pituuteen ottivat kantaa useat koulutuksen järjestäjät. Moni kyselyyn osallistunut toivoi, että koulutusta voisi pidentää yksilö- tai ryhmäkohtaisesti tai molemmilla tavoilla yli 40 opintoviikon. Muutama vastaaja esitti myös, että valmistavan koulutuksen voisi käydä tarvittaessa uudestaan tai tarjota muita valmistavia väyliä niille maahanmuuttajataustaisille, joiden valmiudet kuten opetuskielen taito eivät vielä riittänyt tutkintoon johtavasta koulutuksesta suoriutumiseen.

Kommentteja esitettiin koulutuksen sisältöihin. Vajaa kolmasosa vastaajista (29,7 %) eli 11 vastaajaa 37 ilmoitti, että koulutus oli alakohtaisesti suuntautunutta. Yleisimmin järjestettiin tekniikan ja liikenteen alueen suuntautumista (32 % vastanneista). Valmistavaa koulutusta järjestettiin myös painottuneena

- yhteiskuntatieteiden
- liiketalouden ja hallinnon alaan
- matkailu- ja ravitsemusalaan
- humanistiseen ja kulttuurialaan
- sosiaali-, terveys- ja liikunta-alaan.

Sen sijaan muita kyselyssä esiintyneitä suuntautumisaloja ei mainittu vastausten joukossa. Opetussuunnitelman perusteet määräävät, että valmistavassa koulutuksessa tutustutaan joka tapauksessa vähintään kahteen ammatillisen peruskoulutuksen alaan. Kyselyssä pyydettiin tietoa myös siitä, järjestettiinkö valmistavaa koulutusta erikseen nuorisosteelle ja aikuiskoulutussovelluksena. Vain kaksi vastaajaa (5,4 %) ilmoitti erillisestä järjestämisestä. Toisaalta muutama vastaaja, joka ei kertonut eriyttävänsä koulutusta, kertoi koulutuksen paikoittaisesta eroavaisuudesta nuorten ja aikuisten eri tarpeiden mukaan.

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen sisältöön paneuduttiin myös kehittämisajatuksia koskevassa osuudessa. Moni vastaaja näki tarpeellisen sisällön muuttamisen muun muassa yksilöllisemmäksi, joustavammaksi ja työelämälähtöisemmäksi. Opiskelijahuollon vahvistamista vaadittiin muutamassa vastauksessa. Joissakin kommentteissa matemaattisten, tietoteknisten ja luonnontieteellisten taitojen sisältöä ja arviointia haluttiin kehitettävän. Yksittäisissä vastauksissa esitettiin muun muassa valtakunnallisten opiskelijavalintakriteerien ja opetusmateriaalien laadintaa sekä alakohtaisen koulutuksen ja yleensä aloituspaikkojen lisäystä. Muutama vastaaja esitti myös toiveen, että valmistavan koulutuksen aikana voisi opiskella ammatillisen peruskoulutuksen kursseja, jotka hyväksyttäisiin myöhemmin tutkintoon johtavassa koulutuksessa.

Edellä mainittujen teemojen lisäksi kyselyssä saatiin tuloksia myös kahdesta keskeisestä osa-alueesta, opiskelijavalinnasta ja henkilökohtaisista opiskelusuunnitelmista. Kuluneena lukuvuonna 2008–2009 vastanneet koulutuksen järjestäjät valitsivat opiskelijansa muun muassa haastattelun, opetuskielen kokeen ja hakemusten perusteella. Haastattelu oli selkeästi suosituin valintamenetelmä tai -kriteeri. Sitä hyödynsi yli 90 prosenttia vastanneista. Vastaajat saivat kertoa myös, kuinka he varmistavat hakijoiden riittävän suomen tai ruotsin kielen osaamisen valmistavaan koulutukseen valittaessa. Noin 87 prosenttia hyödynsi sekä kielikoetta että haastattelua yhdessä, kun harvemmat käyttivät vain jompaakumpaa näistä tai muita metodeja. Yleensä opiskelijavalintaan osallistui joku opettaja, tavallisimmin oma vastuupettaja tai -kouluttaja. Valinnantekijänä johdon edustajat ja muu henkilöstö mainittiin ryhmän vastuupettajaa harvemmin.

Kyselyssä pyydettiin tietoa myös siitä, minne koulutuksen järjestäjät ovat ohjanneet niitä hakijoitaan, joiden opetuskielen taito ei vielä riittänyt valmistavaan koulutukseen. Kieliopintojen pariin ohjasi suurin osa: yli 70 prosenttia vastanneista kirjoitti, että neuvoi opiskelemaan lisää suomea tai ruotsia eri opiskelumahdollisuuksia hyödyntäen. Myös työvoimatoimiston palveluihin ja muihin alkaviin koulutuksiin sekä työelämään ohjattiin jonkun verran.

Kyselyssä tiedusteltiin myös henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien (hops) käytänteistä. Vastanneista koulutuksen järjestäjistä lähes kaikki, 95 prosenttia, kertoivat laativansa hopsin opiskelijoilleen. Osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen liittyneet vaikeudet koettiin kaikkein yleisimmäksi ongelmaksi hopsin laadinnassa (vajaa 32 % vastanneista mielsi tämän haastavaksi). Toiseksi eniten saapui vastauksia, joissa harmiteltiin aika- ja henkilöstöresurssin vajetta hopsin laadinnassa. Kyselyssä kartoitettiin myös henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien seuranta. Tähän kysymykseen saatiin 37 vastausta. Vastauksia saatiin myös niiltä koulutuksen järjestäjiltä, joilla ei ollut valmistavaa koulutusta kuluneen lukuvuoden 2008–2009 aikana. Noin 78 prosenttia vastaajista totesi, että yleisin hopsin seuranta oli ohjauskeskustelu opiskelijan kanssa. Taulukossa 19 on tiivistettynä keskeinen kyselyn sato.

TAULUKKO 19. Keskeisiä kyselyn määrällisten ja laadullisten kysymysten tuloksia

Keskeisiä kyselyn tuloksia	Tieto ja osuus vastaajista	Katso tarkem- min luku
Yleisin opiskelijavalinnassa käytetty menetelmä tai kriteeri (N=39)	Haastattelu 92,3 %	3
Yleisin opetuskielen taitotason varmistusmenetelmä (N=39)	Kielikoe ja haastattelu yhdessä 87,2 %	3
Yleisin valintaan osallistunut henkilö (N=39)	Vastuunopettaja tai -kouluttaja 100 %	3
Yleisin ohjauksen alue puutteellisen opetuskielen taidon hakijoille (N=38)	Opetuskielen opinnot 71,1 %	3
Koulutuksen laajuus (N=37)	Keskiarvo 37,78 ov	4
Lähiopetuksen tuntimäärä (N=37)	Keskiarvo 29,62 t /vko	4
Alakohtainen suuntautuminen (N=37)	31 %	4
Erillinen nuorten ja aik. koulutus (N=37)	Kyllä 5,4 %	4
Suomen tai ruotsin kielen opetuksen laajuus opetus-suunnitelmissa (N=39)	Keskiarvo 15,96 ov	5
Ruotsinkiel. vastaajien toisen kotim. kielen (suomi) opetus (N=2)	1 ov ja 3 ov	5
Hopsin laadinta (N=39)	Kyllä 97,0 %	6
Yleisin koettu ongelma hopsin laadinnassa (N=22)	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen 31,8 %	6
Yleisin hopsin seurantamenetelmä (N=37)	Ohjauskeskustelu 78,4 %	6
Yleisin keskeyttämissyy (N=38)	Muu koulutus (60,5 % vastaajista mainitsi väh. yhden kesk. syyksi)	7
Yleisin keskeyttämistoimi (N=38)	Hlökoht. keskustelu ja ohjaus 84,2 %	7
Opisk. seuranta koulutuksen jälkeen (N=40)	Kyllä 77,5 %	8
Koulutuksen kehittämiskohdet (N=27, 32 ja 33)	Valinta, opsperusteet, yl. kehittäminen	9

11 Lopuksi

”Valmistavalla koulutuksella on merkitystä ammattikouluun pääsemiseen ja sinne hakeutumiseen.”

Lukuvuonna 2008–2009 maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa opiskeli kyselyyn vastanneiden 39 koulutuksen järjestäjän oppilaitoksessa yhteensä 986 opiskelijaa. Näistä opiskelijoista vain 17 prosenttia oli 16–20-vuotiaita eli iässä, jolloin yleensä haetaan ja mennään toisen asteen koulutukseen joko lukioon tai ammatilliseen peruskoulutukseen. Yli 40-vuotiaiden opiskelijoiden osuus opiskelijoista oli 45 prosenttia.

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen ei ole muita yleisiä oppilasvalintakriteereitä kuin kielitaitovaatimus. Koulutus on tarkoitettu maahanmuuttajille tai maahanmuuttajataustaisille henkilöille, joiden suomen tai ruotsin kielen peruskielitaito vastaa keskimäärin eurooppalaisen viitekehyksen kielitaidon tasojen kuvausasteikon tasoa A2.2. Kysyttäessä koulutuksen järjestäjiltä heidän mielipidettään opiskelijavalinnan kriteerien kehittämistä, yhtenäistä näkemystä ei löytynyt. Vastauksissa oli nykyisiin valintakriteereihin tyytyväisiä, valtakunnallisen kielikokeen kannattajia ja niitä, jotka kaipasivat tarkempaa ohjeistusta opiskelijavalintaan sekä niitä, joilla oli halukkuutta ottaa koulutukseen mahdollisimman monia erilaisia hakijoita.

Koska koulutuksen tavoitteena on antaa valmiuksia ammatilliseen peruskoulutukseen, tulisi opiskelijavalinnassa asettaa etusijalle erityisesti ne alle 30-vuotiaat nuoret, joilla ei vielä ole ammatillista koulutusta ja joiden muut jatkokoulutusvaihtoehdot ovat vähäisemmät kuin vanhemmilla ikäryhmillä. Näin erityisesti siksi, että nuorten maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden pääsy ammatilliseen peruskoulutukseen on viime vuosina vaikeutunut. Kun vielä vuonna 2005 noin 50 prosenttia maahanmuuttajataustaisista hakijoista pääsi ammatilliseen peruskoulutukseen, oli koulutukseen päässeiden osuus vuonna 2008 enää 33,1 prosenttia.

Aikuisille on enemmän tarjolla mahdollisuuksia kuten

- kielikoulutusta
- oppisopimuskoulutusta
- ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmistavaa koulutusta
- kotoutumiskoulutusta
- opintoja vapaan sivistystyön oppilaitoksissa.

Myös tämä selvitys osoitti, että yli 60 prosenttia opiskelijoista menee koulutuksen jälkeen työhön tai työharjoitteluun. Huomattava osa jatkaa myös kielikoulutuksessa. Ammatilliseen peruskoulutukseen päässeiden tarkkaa osuutta ei saatu selville. Vain alle 40 prosenttia vastaajista mainitsi valmistuneiden hakeutumisesta ammatilliseen peruskoulutukseen, joten suurelle osalle opiskelijoista ammatillinen peruskoulutus ei tulosten mukaan näyttäisi olevan edes ensisijainen sijoittumistavoite. Kuitenkin koulutuksen järjestämisen ensisijainen tavoite on valmentaa opiskelijoita ammatilliseen peruskoulutukseen.

Lähteet

Asetus ammatillisesta koulutuksesta 811/1998.

Aunola, Ulla ja Korpela, Jenni. 2006. Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus. Tilannekatsaus lukuvuodesta 2005–2006. Opetushallitus.

Aunola, Ulla. 2004. Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus. Tilannekatsaus lukuvuodesta 2003–2004. Opetushallitus.

Kumpulainen, Timo. 2008. Koulutuksen määrälliset indikaattorit. Opetushallitus.

Laki ammatillisesta koulutuksesta 630/1998.

Maahanmuuttajaväestön asema opetusministeriön tehtäväalueilla. Opetusministeriön politiikka-analyysi 2009:3. Opetusministeriö.

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräys 7/011/2008. Opetushallitus.

Torvinen-Artimo, Minna. 2004. Maahanmuuttajanuoret kohti ammattia – käytännön kokemuksia. Teoksessa Aunola, Ulla (toim.) Maahanmuuttajat ammattia oppimassa. Opetushallitus. Sivut 93–99.

Liite 1 Kuviot ja taulukot

Kuviot

- 1 Valitut opiskelijat sukupuolen mukaan. Kysymykset 16 ja 17 N=986
- 2 Valitut opiskelijat iän mukaan, viidessä ikäryhmässä. Kysymys 20 N=986
- 3 Kolme suurinta kansalaisuusryhmää opiskelijaedustuksen mukaan. Opiskelijamäärät ja suhteellinen osuus valituksi tulleista opiskelijoista. Opiskelijoiden N=986 ja vastaajien N=37
- 4 Tarvittavan opetuskielen taitotason varmistus. Kysymys 25. Tiedot lukumääriä. Kysymys 25 N=39
- 5 Koulutuksen suuntautumisala, kun koulutus oli suuntautunutta. Kysymys 11 N=37
- 6 Henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadinta. Tiedot prosentteja. Kysymys 30 N=39
- 7 Opiskelijoiden seuranta valmistavan koulutuksen jälkeen. Kysymys 37 N=40
- 8 Yhteenveto aineistossa esiintyneistä kehittämis ehdotuksista kolmessa osassa: yleisiä opiskelijavalintakriteerejä, opetussuunnitelman perusteita ja yleensä koulutuksen kehittämistä koskevat näkemykset. Kysymykset 27, 33 ja 39. N=27, 32 ja 33

Taulukot

- 1 Kyselyyn vastanneet koulutuksen järjestäjät. Koulutuksen järjestäjien lukumäärä N=52
- 2 Koulutukseen hakeneet opiskelijat, joista ruotsinkielisten koulutuksen järjestäjien hakijamäärä on ilmoitettu sulkeissa kursivoituna. Kysymys 14 N=37
- 3 Koulutukseen valitut opiskelijat, joista ruotsinkielisten koulutuksen järjestäjien valitsemien opiskelijoiden lukumäärä on ilmoitettu sulkeissa kursivoituna. Kysymys 15 N=37
- 4 Eri kansalaisuusryhmien lukumäärä koulutuksessa kuluneena lukuvuonna. Kysymys 21 N=37
- 5 Opiskelijavalinnassa käytetyt valintamenetelmät ja -kriteerit. Kysymys 23 N=39
- 6 Opiskelijavalintaan osallistuneet henkilöt oppilaitoksissa. Kysymys 24 N=39
- 7 Puutteellisen opetuskielen taidon omaavien hakijoiden ohjaus. Kysymys 26 N=38
- 8 Koulutuksen laajuus. Tiedot opintoviikkoina. Kysymys 9 N=39
- 9 Keskimääräinen lähiopetuksen määrä viikossa. Tiedot tunteina. Kysymys 10 N=39
- 10 Koulutuksen mahdollinen järjestäminen suuntautuneena johonkin koulutusalan tai joihinkin koulutusaloihin. Tiedot lukumäärinä ja prosentteina. Kysymys 11 N=37
- 11 Suomen tai ruotsin kielen opetuksen käytäntö opetussuunnitelmissa. Tiedot opintoviikkoina. Kysymys 29 N=39
- 12 Koetut ongelmat henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien laadinnassa. Kysymys 31 N=22
- 13 Henkilökohtaisten opiskelusuunnitelmien seurantamenetelmät. Kysymys 32 N=37
- 14 Keskeyttäneiden opiskelijoiden lukumäärä ja suhteellinen osuus sekä keskeisiä tilastollisia tunnuslukuja. Kysymys 34 N=39

- 15 Valmistavan koulutuksen keskeyttäneiden opiskelijoiden syyt. Kysymys 35
N=38
- 16 Oppilaitosten toimet opiskelijoiden keskeyttämisen ehkäisemiseksi. Kysymys
36 N=38
- 17 Valmistavan koulutuksen opiskelijoiden sijoittuminen opintojen jälkeen. Kysy-
mys 38 N=36
- 18 Koulutukseen hakeneet, valitut ja keskeyttäneet opiskelijat lukuvuonna
2008–2009 ja vertailu mahdollisuuksien mukaan aikaisempaan tarkasteluun
(Aunola ym. 2006) N=37 ja N=30
- 19 Keskeisiä kyselyn määrällisten ja laadullisten kysymysten tuloksia

Liite 2 Koulutuksen järjestäjät 1.1.2009

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus opiskelijamäärä 2008–2009

Koulutuksen järjestäjä	10.11.2008 Opiskelijoita valmistavassa koulutuksessa	12.3.2009 Opiskelijoita valmistavassa koulutuksessa
<i>Etelä-Suomen lääni</i>		
<i>Uusimaa</i>	340	398
Adulta Oy	15	14
Ami-säätiö	43	60
Axxell Utbildning Ab **)	0	18
Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia	21	25
Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö	46	49
Helsingin kauppapilaitos Oy	19	17
Helsingin kaupunki	109	112
Hyvinkään-Riihimäen seudun ammatti- koulutussäätiö	18	19
Invalidisäätiö	7	6
Kanneljärven kansanopiston kannatusyhdistys ry	0	0
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	16	15
Länsi-Uudenmaan ammatti-koulutuskuntayhtymä	26	41
Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö	0	0
Vantaan kaupunki	20	22
<i>Itä-Uusimaa</i>	47	45
Itä-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä	27	28
Oy Porvoon kauppapilaitos – Borgå handels- läroverket Ab	20	17
<i>Kanta-Häme</i>	17	17
Hämeenlinnan seudun koulutuskuntayhtymä	17	17
Lounais-Hämeen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä	0	0
<i>Päijät-Häme</i>	34	32
Päijät-Hämeen koulutus konserni	34	32
<i>Kymenlaakso</i>	64	68
Kotka-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä	34	35
Kouvolan ammatillinen aikuiskoulutussäätiö	30	33
<i>Etelä-Karjala</i>	35	35
Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä	35	35
Jaakkiman kristillisen opiston kannatusyhdistys ry	0	0
<i>Yhteensä Etelä-Suomen lääni</i>	537	595

Koulutuksen järjestäjä	10.11.2008 Opiskelijoita valmistavassa koulutuksessa	12.3.2009 Opiskelijoita valmistavassa koulutuksessa
<i>Länsi-Suomen lääni</i>		
<i>Varsinais-Suomi</i>	100	123
Raision seudun koulutuskuntayhtymä *)	0	10
Kaarinan kaupunki	0	0
Salon seudun koulutuskuntayhtymä	10	11
Turun aikuiskoulutussäätiö	21	20
Turun kaupunki	69	82
<i>Satakunta</i>	20	50
Kokemäenjokilaakson koulutuskuntayhtymä *)	0	30
Porin kaupunki	20	20
<i>Pirkanmaa</i>	131	133
Pirkanmaan koulutus konserni-kuntayhtymä	16	16
Tampereen Aikuiskoulutussäätiö	32	31
Tampereen kaupunki	83	86
Valkeakosken seudun koulutuskuntayhtymä		
<i>Keski-Suomi</i>	36	36
Jyväskylän kristillisen opiston säätiö	15	16
Jyväskylän koulutuskuntayhtymä	21	20
<i>Etelä-Pohjanmaa</i>	0	11
Seinäjoen koulutuskuntayhtymä	0	11
<i>Pohjanmaa</i>	97	134
Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur ***)	32	29
Vaasan kaupunki	54	94
Österbottens svenska kristliga folkhögskolas sällskap r.f.	11	11
<i>Keski-Pohjanmaa</i>	25	24
Keski-Pohjanmaan koulutusyhtymä	25	24
<i>Yhteensä Länsi-Suomen lääni</i>	409	511
<i>Itä-Suomen lääni</i>		
<i>Etelä-Savo</i>	98	79
Etelä-Savon koulutuksen kuntayhtymä	37	39
Itä-Karjalan kansanopistoseura ry	11	13
Itä-Savon koulutuskuntayhtymä	50	27
<i>Pohjois-Savo</i>	33	32
Savon koulutuskuntayhtymä	33	32
<i>Pohjois-Karjala</i>	24	29
Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä	24	29
<i>Yhteensä Itä-Suomen lääni</i>	155	140

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus
Tilannekatsaus lukuvuodesta 2008–2009

Koulutuksen järjestäjä	10.11.2008 Opiskelijoita valmistavassa koulutuksessa	12.3.2009 Opiskelijoita valmistavassa koulutuksessa
<i>Oulun lääni</i>		
<i>Pohjois-Pohjanmaa</i>	84	85
Oulun aikuiskoulutuskeskus Oy	30	30
Oulun Diakonissalaitoksen säätiö	10	12
Oulun seudun koulutuskuntayhtymä	28	28
Raahen koulutuskuntayhtymä	16	15
<i>Kainuu</i>	16	15
Kainuun maakunta-kuntayhtymä	16	15
<i>Yhteensä Oulun lääni</i>	100	100
<i>Lapin lääni</i>		
<i>Lappi</i>	11	10
Rovaniemen koulutuskuntayhtymä	11	10
<i>Yhteensä Lapin lääni</i>	11	10
Yhteensä (52 järjestäjää) / opiskelijaa	1 212	1 356

*) Uusi järjestäjä 1.1.2009 lukien.

**) Toimi aikaisemmin nimellä Ab Svenska folkhögskola-SVF.

***) Toimi aikaisemmin Korsnäs kommun -nimellä.

Lähde

Opetushallituksen tietopalvelut. Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen opiskelijamäärät 2008–2009. Saatavissa Internetissä osoitteesta:

http://www.oph.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/oph/embeds/1-10096_Maahanmuuttajien_ammattilliseen_peruskoulutukseen_valmistavan_koulutuksen_opiskelijamaarat_2008-2009.pdf

Liite 3 Kyselyn saatekirje

SAATE 8/2009 31.3.2009

Hyvät koulutuksen järjestäjät,

Kysely maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen tilasta

Opetushallitus on laatimassa tilannekatsausta maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavasta koulutuksesta. Katsauksen tavoitteena on antaa valtakunnallista sekä määrällistä että laadullista tietoa koulutuksen toteutumisesta lukuvuonna 2008–2009. Tilannekatsaus valmistuu vuoden 2009 loppuun mennessä.

Tällä kyselyllä kerätään tilannekatsausta varten valmistavaa koulutusta ja opiskelijoita koskevia yleisiä taustatietoja, tietoja opiskelijavalinnasta, uusien opetussuunitelman perusteiden käyttöönotosta, koulutuksen keskeyttämisestä ja sijoittumisesta opintojen jälkeen.

Pyydämme kaikkia maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäjiä vastaamaan kyselyyn. Ne koulutuksen järjestäjät, joilla ei ole ollut koulutusta lukuvuonna 2008–2009, vastaavat vain kysymyksiin 1–8 ja täyttävät allekirjoituskohtaa koskevat tiedot (kohta VII). Kukin koulutuksen järjestäjä lähettää vain yhden vastauksen organisaation yksittäisten koulutusten lukumäärästä riippumatta.

Pyydämme teitä vastaamaan kyselyyn Survette -ohjelman avulla 8.5.2009 mennessä: <https://www.survee.com/14960-11442-218>

käyttäjätunnus: ophmava

salasana: e2nnjn

Kyselylomakkeen Word-muotoinen versio on tämän kirjeen liitteenä vastaamisen helpottamiseksi. Tiedot on hyvä koota etukäteen paperilomakkeelle ja syöttää sähköiseen tietokantaan yhdellä kertaa.

Vastaukset käsitellään siten, että yksittäisiä vastaajia ei tunnisteta. Oppilaitoksille tiedotetaan kyselyn tuloksista.

Kaikki vastaukset ovat ensiarvoisen tärkeitä, sillä kyselyllä saatavaa tietoa käytetään hyväksi koulutusta kehitettäessä.

Lisätietoja kyselystä antavat erityisasiantuntija Marget Kantosalo (marget.kantosalo@oph.fi), p. 040 348 7650 ja sihteeri Jaana Kiiskinen p. 040 348 7809 (jaana.kiiskinen@oph.fi).

Opetusneuvos Leena Nissilä

Erityisasiantuntija Marget Kantosalo

Liitteet Kyselylomake: Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus

Jakelu Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen järjestäjät

Liite 4 Kyselylomake

Opetushallitus

Kyselylomake 8/2009

Maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistava koulutus

Vastaajan tiedot:

1. Oppilaitoksen nimi _____
2. Koulutuksen järjestäjä (kunta, kuntayhtymä, muu taustayhteisö)

3. Vastaajan etunimi _____
4. Vastaajan sukunimi _____
5. Vastaajan virka-asema _____
6. Vastaajan sähköpostiosoite _____
7. Vastaajan puhelinnumero _____

II Koulutus:

8. Koulutusta on järjestetty lukuvuonna 2008–2009.
 - a) Kyllä _____
 - b) Koulutusta ei ole nyt, aiomme aloittaa seuraavan kerran _____

Jos vastasit kysymykseen 8 b-vaihtoehdon mukaan, siirry suoraan kysymyslomakkeen loppuun kohtaan VII.

9. Mikä on koulutuksenne laajuus opintoviikkoina?(vastaus numerona) _____
10. Paljonko lähiopetusta on viikossa? (vastaus numerona) _____
11. Koulutuksen mahdollinen suuntautumisala (t):
 - a) humanistinen ja kasvatusala
 - b) kulttuuriala
 - c) yhteiskuntatieteiden, liiketalouden ja hallinnon ala
 - d) luonnontieteiden ala
 - e) tekniikan ja liikenteen ala
 - f) luonnonvara ja ympäristöala
 - g) matkailu- ja ravitsemusala
 - h) sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala
12. Järjestetäänkö koulutusta erikseen nuorisoasteelle ja aikuiskoulutussovelluksena?

- a) Kyllä ____
b) Ei ____

13. Miten oppilaitoksenne aikuisten koulutus eroaa toteutukseltaan nuorten koulutuksesta?

III Hakijat ja opiskelijavalinta:

14. Paljonko järjestämäänne maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaan koulutukseen oli viimeksi hakijoita? _____

15. Paljonko opiskelijoita valittiin koulutukseen? _____

16. Miehiä valittiin (vastaus lukumääränä) ____.

17. Naisia valittiin (vastaus lukumääränä) ____.

18. Nuorisoasteen koulutuksessa on opiskelijoita (lukumäärä) _____

19. Aikuiskoulutuksessa on opiskelijoita (lukumäärä) _____.

20. Opiskelijoidenne ikäjakauma (vastaus numerona):

- a) 16–20 v ____
b) 21–30 v ____
c) 31–40 v ____
d) 41–50 v ____
e) yli 50 v ____

21. Montaako eri kansalaisuutta valmistavan koulutuksen opiskelijanne edustavat?

22. Mainitse kolme (3) suurinta kansalaisuusryhmää ja niiden edustajien lukumäärät:

kansalaisuus lukumäärä

23. Millä menetelmillä opiskelijat valitaan koulutukseen?

24. Keitä (minkä virka-aseman edustajia) oppilaitoksestanne opiskelijavalintaan osallistuu? _____

25. Tarvittavan opetuskielen taitotaso varmistetaan (voit valita useita vaihtoehtoja)

- a) kielikokeella
b) haastattelulla
c) kielikokeella ja haastattelulla
d) muulla tavoin, miten _____

26. Mihin ohjataan ne opiskelijat, joiden kielitaito ei riitä opiskeluun maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavassa koulutuksessa?

27. Pitäisikö opiskelijavalinnan yleisiä kriteereitä kehittää? Miten? _____

IV Uuden opetussuunnitelman käyttöönotto:

28. Oletteko ottaneet koulutuksessanne käyttöön maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavan koulutuksen uudet opetussuunnitelman perusteet, jotka tulivat voimaan

1.8.2008 lähtien?

a) Kyllä _____

b) Ei _____

29. Kuinka paljon opetussuunnitelmaanne sisältyy suomen kielen opetusta opinto-
viikkoina? Vastaus numeroina. _____

30. Laaditteko opiskelijoillenne henkilökohtaiset opiskelusuunnitelmat (hops)?

a) Kyllä _____

b) Ei _____

31. Liittyykö HOPSien laadintaan käytännön ongelmia? Mitä?

32. Miten hopsin toteutumista seurataan?

33. Kommenttejanne uusista opetussuunnitelman perusteista.

V Opintojen keskeyttäminen:

34. Kuinka moni opiskelija on keskeyttänyt meneillään olevan koulutuksen/kuluvan lukuvuoden aikana? _____

35. Mitkä olivat koulutuksen keskeyttämisen syitä?

36. Mitä olette tehneet keskeyttämisten ehkäisemiseksi?

VI Sijoittuminen opintojen jälkeen:

37. Seuraatteko opiskelijoidenne sijoittumista valmistavan koulutuksen jälkeen?

a) Kyllä _____

b) Ei _____

38. Mitä voitte seurantanne pohjalta kertoa opiskelijoidenne sijoittumisesta maahanmuuttajien ammatilliseen perusopetukseen valmistavan koulutuksen jälkeen?

39. Miten maahanmuuttajien ammatilliseen peruskoulutukseen valmistavaa koulutusta tulisi kehittää?

VII Allekirjoitus

Päiväys ja allekirjoitus

päivämäärä _____

allekirjoitus _____

virka-asema, titteli _____

Kiitos vaivannäöstänne!

Liite 5 Kyselyyn vastanneet koulutuksen järjestäjät

- 1 Adulta
- 2 Amisäätiö
- 3 Espoon seudun koulutuskuntayhtymä Omnia
- 4 Etelä-Karjalan koulutuskuntayhtymä
- 5 Etelä-Savon koulutuksen kuntayhtymä
- 6 Helsingin Kauppaoppilaitos Oy
- 7 Helsingin Diakonissalaitoksen säätiö
- 8 Helsingin kaupunki:
 - Helsingin palvelualojen oppilaitos
 - Helsingin palvelualojen oppilaitos, kauneudenhoitoalojen koulutusyksikkö
 - Heltech, Käpylä
 - Vallilan koulutusyksikkö
- 9 Hyvinkään-Riihimäen seudun ammattikoulutussäätiö
- 10 Hämeenlinnan seudun koulutuskuntayhtymä
- 11 Invalidisäätiö Orton
- 12 Itä-Karjalan Kansanopistoseura r.y.
- 13 Jyväskylän koulutuskuntayhtymä
- 14 Jyväskylän kristillisen opiston säätiö.
- 15 Kaarinan kaupunki
- 16 Kainuun maakunta-kuntayhtymä
- 17 Keski-Pohjanmaan koulutuskuntayhtymä
- 18 Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä
- 19 Kotkan-Haminan seudun koulutuskuntayhtymä
- 20 Kouvolan Ammatillinen Aikuiskoulutussäätiö
- 21 Länsi-Uudenmaan ammattikoulutuskuntayhtymä: 2 vastauslomaketta
- 22 Lounais-Hämeen ammatillisen koulutuksen kuntayhtymä
- 23 Oulun Aikuiskoulutuskeskus
- 24 Oulun Diakonissalaitoksen säätiö
- 25 Pohjois-Karjalan koulutuskuntayhtymä
 - Niittylahti
 - Valtimo
- 26 Porvoon kauppaoppilaitos oy
- 27 Päijät-Hämeen koulutuskonserni
- 28 Rasion seudun koulutuskuntayhtymä
- 29 Rovaniemen koulutuskuntayhtymä
- 30 Salon seudun koulutuskuntayhtymä
- 31 Savon koulutuskuntayhtymä
- 32 Suomen Kirkon Seurakuntaopiston Säätiö
- 33 Tampereen Aikuiskoulutussäätiö
- 34 Tampereen kaupunki
- 35 Turun kaupunki
- 36 Vaasan kaupunki
- 37 Vantaan kaupunki
- 38 Kristliga Folkhögskolan i Nykarleby/Österbottens Svenska Kristliga folkhögskolesällskap r.f.
- 39 Yrkesakademin i Österbotten/Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur